

Revitalizace Horního náměstí ve Slavičíně

Ing. Zdeněk Kutra

Diplomová práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Kabinet teoretických studií

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Zdeněk KUTRA**
Studijní program: **N 8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design – Prostorová tvorba**

Téma práce: **Revitalizace Horního náměstí ve Slavičíně**

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická část:

- Rešerše dané problematiky (historie, příklady ze současnosti)
- Popis – hodnocení stávajícího stavu
- Fotodokumentace
- Průvodní zpráva k návrhu – zdůvodnění návrhu, postupu při návrhu, jakým způsobem zhodnocujete danou lokalitu svým návrhem, materiálové řešení, inspirace a motivační obrázky

2. Praktická část

- Analýza dané problematiky
- Koncepce řešení
- Dispoziční a prostorový návrh
- Konstrukční a materiálové řešení

Rozsah práce:

I. Teoretická část: max. počet 30 stran včetně obrazové dokumentace

II. Praktická část:

A. Situace – 1:500 nebo 1:1000

B. Půdorysné schéma – 1:100 nebo 1:200 (materiálové skladby, osvětlení, zeleň, vybavení atd.)

C. Schematické řezy – měřítko dle půdorysu

D. Pohledové schéma – měřítko dle půdorysu

E. Axonometrie nebo perspektiva

F. Detail

G. Model

Forma zpracování diplomové práce: tištěná, CD

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Architekt, Era, Detail, El Croquis

Vedoucí diplomové práce:

Ing. arch. Hana Maršíková

Ústav produktového designu

Datum zadání diplomové práce:

1. prosince 2009

Termín odevzdání diplomové práce:

17. května 2010

Ve Zlíně dne 11. ledna 2010

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

Mgr. Markéta Dvořáčková
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně
5.3.2010

ZDENĚK KUTRÁ
Zdeněk Kutrá

.....
Jméno, příjmení, podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V úvodu se tato práce stručně zabývá vymezením pojmu veřejný prostor a zmiňuje některé z možných způsobů jejich kategorizace. Ve velmi hrubých rysech nastiňuje historický vývoj a proměny chápání jejich smyslu. Jsou při tom zmíněny některé příklady veřejných prostorů, historických i současných.

V další části je popsán návrh revitalizace Horního náměstí ve Slavičíně. Je zde konkretizována autorova představa o možné podobě tohoto veřejného prostoru. Nové řešení se snaží vytvořit z neživého prostoru místo, které se stane centrem nejrůznějších setkávání, komunikace, relaxace a dalších rozmanitých aktivit.

Klíčová slova: náměstí, veřejný prostor, setkávání, komunikace, lidé, relaxace, funkčnost

ABSTRACT

At the beginning my work deals with the determination of the term of public space and it specifies some of the possible ways of its categorization.

It sketches out the historical development and understanding changes of its meaning. Some examples of public space are mentioned in this work, there are historic as well as contemporary examples.

A project of the revitalization of the Upper Square in Slavičín is described in this work. The designer's vision about the possible form of this public space is concretized in this thesis. The new solution tries to change a non-living space into a place which can become a centre of different meetings, communication, relaxation and other various activities.

Keywords: square, public space, meeting, communication, people, relaxation, functionality

Motto: „*Toto je náš svět. Jsme za něj zodpovědní, je pro nás výzvou.*“¹

Chci touto cestou poděkovat Ing. arch. Haně Maršíkové, za vedení diplomové práce a Ing. arch. Radimu Bosákovi, za poskytnutí potřebných podkladů, zejména výzkového zaměření.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

¹ DAY, Christopher. *Duch a místo*. 1. vyd. Brno: ERA, 2004. 273 s. ISBN 80-86517-95-0. Na počátku, s. 11.

OBSAH

ÚVOD	10
1 CO JSOU VEŘEJNÉ PROSTORY	11
1.1 DĚLENÍ VEŘEJNÝCH PROSTORŮ	11
1.1.1 Typy prostorů	12
1.1.2 Architektonický koncept	12
2 HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ	14
2.1 STAROVĚK	14
2.2 STŘEDOVĚK	15
2.3 NOVOVĚK	15
2.3.1 <i>Renesance</i>	15
2.3.2 <i>Funkcionalismus</i>	20
3 ZÁKLADNÍ FUNKCE VEŘEJNÉHO PROSTORU	22
4 DNEŠNÍ MĚSTO	24
4.1 TRADIČNÍ MĚSTO	24
4.2 MĚSTO OVLÁDANÉ AUTY.....	25
4.3 OPUŠTĚNÉ MĚSTO.....	25
4.4 OBNOVENÉ MĚSTO.....	26
5 NOVÝ MĚSTSKÝ PROSTOR – PROSTOR PRO VEŘEJNÝ ŽIVOT	30
5.1 PŘÍKLAD ZMĚNY MĚSTSKÉHO ŽIVOTNÍHO STYLU.....	30
6 MĚSTO JE NÁMĚSTÍ	32
6.1 MĚSTSKÁ STRUKTURA	32
6.2 ROLE NÁMĚSTÍ V MĚSTSKÉ STRUKTUŘE	32
6.2.1 <i>České Budějovice</i>	33
7 TVÁŘE NOVÝCH NÁMĚSTÍ	36
7.1 CO ZMIZÍ, CO ZŮSTANE?.....	36
7.2 PŘÍKLADY SOUČASNÝCH KVALITNĚ ŘEŠENÝCH NÁMĚSTÍ.....	37
7.2.1 <i>Schowburgplein</i>	37
7.2.2 <i>Malvern Square</i>	39
7.2.3 <i>Blue Carpet</i>	41
8 REVITALIZACE HORNÍHO NÁMĚSTÍ VE SLAVIČÍNĚ	43
8.1 HISTORIE HORNÍHO NÁMĚSTÍ	43

8.2	POPIS SOUČASNÉHO STAVU, POUŽITÉ MATERIÁLY, PARKOVÁNÍ, ZELEŇ	49
8.2.1	<i>Geografická orientace</i>	59
8.2.2	<i>Mapování situace</i>	59
8.3	KONCEPCE NOVÉHO ŘEŠENÍ.....	61
8.3.1	<i>Proč náměstí upravovat</i>	61
8.3.2	<i>Zapojení veřejnosti do projektu – výsledky ankety</i>	62
8.3.3	<i>Koncepce</i>	68
8.3.4	<i>Popis řešení</i>	69
	<i>Úprava terénu</i>	69
	<i>Komunikace</i>	69
	<i>Parkování</i>	76
	<i>Materiály</i>	77
	<i>Zeleň</i>	81
	<i>Mobiliář</i>	83
8.3.5	<i>Osvětlení</i>	92
8.3.6	<i>Odvodnění středové plochy</i>	94
8.3.7	<i>Plastiky</i>	95
	<i>Předpokládaná nabídka nekomerčních aktivit</i>	97
	<i>Komerční aktivity</i>	98
9	ZÁVĚR	103
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	104
11	SEZNAM OBRÁZKŮ	106

ÚVOD

Je naprosto fascinující zhlížet, prostřednictvím současné moderní techniky na struktury nejrůznějších měst. Jsou jako knihy, v nichž je zaznamenávána historie a osudy jeho obyvatel. Plánovaný urbanismus dnes nabývá prvořadé důležitosti, ale nebylo tomu tak vždy. Města se vyvíjela a rostla zdánlivě samovolně, jako organické struktury, pod tlakem vnějších i vnitřních okolností, determinována hlavně klimatickými, geografickými a také společenskými podmínkami.

Město je neustále přetvářeno svými obyvateli podle jejich potřeb. Jeho podoba je výsledkem nespočtu nejrůznějších interakcí vznikajících při snaze o uspokojování těchto potřeb.

V určitém období patřila mezi společnou prioritu obyvatel například obrana, proto vznikaly různé systémy opevnění. Když pominula potencionální hrozba napadení a začala se bouřlivě rozvíjet hospodářská činnost, staly se hradby překážkou a byly bourány. Z dnešního pohledu tak byly často napáchány nenapravitelné historické škody, ale z hlediska tehdejších obyvatel šlo opět o přizpůsobení městské struktury dobovým potřebám.

S bouřlivým rozvojem automobilismu byla a jsou města přizpůsobována pro pohyb velkého množství vozidel. Díky historickým okolnostem zasáhla tato vlna naši republiku s určitým zpožděním, ve srovnání se zeměmi na západ od nás a Severní Ameriky. Na obou stranách se však již ukazuje, že my, obyvatelé, jsme vozidlům přepustili až příliš mnoho prostoru.

Neustále hledáme „svou“ ideální podobu města. Dnes roste potřeba míst, kde může docházet k mezilidským kontaktům, k nejrůznějším formám vzájemné komunikace. Zdá se, že jednou z priorit při přetváření našich měst, se stává revitalizace a budování nových veřejných prostorů, v nichž by tato potřeba mohla být naplňována. Jak uvidíme dále, nejvýznamnějšími veřejnými prostory ve městech jsou zpravidla různé formy náměstí. Tato práce se zabývá revitalizací jednoho z nich.

1 CO JSOU VEŘEJNÉ PROSTORY

Naše současná urbanistická teorie není v oblasti veřejných prostorů ani zdaleka úplná a propracovaná.

Pro potřeby této práce můžeme použít definici, kterou uvádí Šilhánková:

„Veřejné prostory jsou všechny nezastavěné plochy ve městě, které jsou volně (bezplatně) přístupné všem obyvatelům a návštěvníkům města, buď nepřetržitě nebo s časovým omezením (např. parky zavírané na noc). Základní charakteristikou veřejného prostoru je jeho obyvatelnost spojená s užitostí pro obyvatele, tj. musí sloužit obyvatelům města k provozování nejrůznějších činností pohybových (chůze, jízda na kole) a pobytových (sezení, hry).“²

1.1 Dělení veřejných prostorů

Kategorizace veřejných prostorů do jednotlivých typů je u různých autorů různá. Dle Šilhánkové³ se naše urbanistická teorie ještě nevypořádala s problematikou obecně uznávaného definování jednotlivých typů veřejných prostorů. Sama se o něco takového pokusila a uvádí⁴ poměrně podrobný popis jednotlivých typů veřejných prostorů podle různých kritérií.

Gehl a Gemzøe⁵ přišli s jednodušší kategorizací. Používají přitom dvě hlediska: *Typy prostorů* a *Architektonický koncept*.

² ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. 1. vyd. Brno: VUT Fakulta architektury, 2003. 143 s. ISBN 80-214-2505-9. Kapitola 1.2., Co jsou veřejné prostory, s. 9.

³ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. 1. vyd. Brno: VUT Fakulta architektury, 2003. 143 s. ISBN 80-214-2505-9. Kapitola 1.3., Jak veřejné prostory dělíme, s. 10.

⁴ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. 1. vyd. Brno: VUT Fakulta architektury, 2003. 143 s. ISBN 80-214-2505-9. Kapitola 1.3., Jak veřejné prostory dělíme, s. 10 – 26.

⁵ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. 39 ulic a náměstí, s. 87.

1.1.1 Typy prostorů

Hlavní náměstí

Centrální prostor města nebo městské čtvrti.

Náměstí určené k pobytu

Městský prostor, který je určen především pro setkávání a prodlévání. Tato kategorie zahrnuje jak náměstí s rušnou atmosférou, tak i městský prostor, který je využíván k pasivnější rekreaci.

Promenáda

Tento lineární městský prostor může zahrnovat místa pro prodlévání, ale charakteristickým rysem, udávajícím ráz tohoto prostoru je pohyb.

Dopravní náměstí

Posláním těchto prostorů je rozvoj dopravy. Zvolená náměstí propůjčují prostorový komfort hromadné dopravě.

Náměstí monumentální stavby

Městský prostor zdůrazňuje nějakou budovu, tvoří césuru, která má často symbolický význam. Sem patří i náměstí před monumentálními stavbami.

1.1.2 Architektonický koncept

Plocha

Náměstí a ulice, kde obnova spočívala v úpravě plochy a dláždění. Úpravy městského mobiliáře a inventáře jsou méně důležité.

Plocha a dílo

Koncept, kde velké prvky a objekty rozhodujícím způsobem ovlivňují charakter prostoru.

Složený typ

Městský prostor, který je složen z prvků výrazně rozdílného charakteru, jako je například kombinace kamenných ploch s vodou a zelení.

Komponované prostory

Nové městské prostory, ve kterých jsou podlaha i stěny vystavěny současně. Tento městský prostor je často v rozsáhlejší nové výstavbě.

2 HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ

2.1 Starověk

Jak uvádí Šilhánková⁶ první plnohodnotné veřejné prostory známe ze starověkého Řecka – jsou to agory, které představují jasnou prostorovou a funkční formu veřejného prostoru. Staly se prvními záměrně koncipovanými prostory určenými pro společenské a obchodní aktivity obyvatel města.

Z poslední etapy antiky jsou to především římská fora, která přinesla další obohacení veřejných prostorů, a to nejen tvarové a prostorové, ale rovněž funkční – nové druhy veřejných staveb (např. lázně). Sem přicházeli obyvatelé města, aby vedli svá úřední a také právní řízení, účastnili se velkých náboženských obřadů, volili každoročně úředníky, kteří reprezentovali společnost, informovali se o obecních výnosech a ediktech, jež vydávala vláda, sledovali gymnastické a gladiátorské hry a najímali si odborníky, např. právníky či lékaře (Obr. 1.).

Obr. 1. *Forum Romanum* (vlevo) a zbytky *Trajánova fora*.⁷

⁶ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. 1. vyd. Brno: VUT Fakulta architektury, 2003. 143 s. ISBN 80-214-2505-9. Kapitola 2.1., Pravěk a starověk, s. 33-37.

⁷ Archív autora DP.

2.2 Středověk

Ve středověku, jak dále uvádí Šilhánková,⁸ se veřejná prostranství dále vyvíjejí, ale je nutno říci, že z hlediska funkcí i forem mají oproti antice podstatně zúžený rozsah. Pro středověké prostorové cítění je určující představa prostoru jako ohraničeného místa. Středověké město vzniklo jako ohrazené opevněné místo. Záměrná kompozice uspořádání města a jeho prostorů se ve středověku v podstatě nevyskytuje. Záměrnou koncepci mělo pouze samo náměstí.

To je u středověkých měst hlavním veřejným prostranstvím s obchodní a tržní funkcí. Náměstí (soustava náměstí), které náleží měšťanům, náměstí s nejbohatšímu měšťanskými domy a radnicí. Zde se provozovala především řemesla, obchod a trh dodává Šilhánková.

2.3 Novověk

2.3.1 Renesance

Podle Gehla⁹ má odborné plánování, jak je známe dnes, svůj původ v renesanci. Projektování a projektanti existovali i v některých předchozích obdobích, jak je zřejmé na množství řeckých a římských měst, ale s výjimkou malé skupiny plánovaných pozdně středověkých kolonizačních měst rostla města v období zhruba od roku 500 do roku 1500 bez plánů v pravém slova smyslu. Rozvíjela se tam, kde byla potřebná, utvářeli je obyvatelé přímo při stavbě budov.

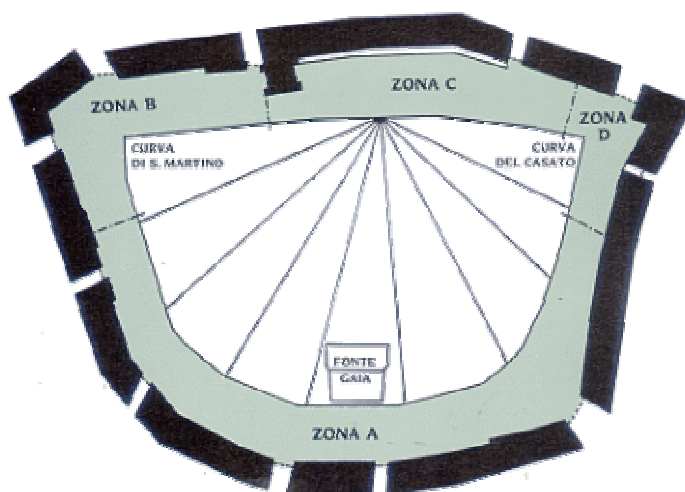
Je důležité si uvědomit, že tato města nevznikala na základě plánů, že se postupně vyvíjela v procesu, který často trval stovky let, protože tento pomalý proces dovoľoval kontinuální přizpůsobování a adaptaci materiálního prostředí městským funkcím. Město nebylo cílem, ale nástrojem, který formovalo jeho používání.

⁸ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. 1. vyd. Brno: VUT Fakulta architektury, 2003. 143 s. ISBN 80-214-2505-9. Kapitola 2.1., Právěk a starověk, s. 33-37.

⁹ GEHL, Jan. *Život mezi budovami*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0. Venkovní aktivity a architektonické trendy, s. 41-45.

Díky procesu svého vývoje mají tato města a městské prostory v sobě vestavěny kvality, které se u měst z pozdějších období nacházejí jen ve výjimečných případech upozorňuje zmíněný autor.

Mimořádně vynikajícím příkladem je podle Gehla¹⁰ náměstí Piazza del Campo v Sieně (Obr. 2.). Jeho uzavřený prostor, orientace, pokud jde o slunce a podnebí, jeho svažitá amfiteátrová část a přepečlivě rozmístěné fontány a sloupky z něj činí ideálně uspořádané prostranství fungující jako místo setkání a veřejný obývací pokoj pro své občany tehdejší i dnešní.

Obr. 2. *Piazza del Campo*, půdorys.¹¹

¹⁰ GEHL, Jan. *Život mezi budovami*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0. Venkovní aktivity a architektonické trendy, s. 43.

¹¹ GUIDO. *Il Palio* [online]. [cit.2009-3-9]. Dostupné z: <http://www.ilpalio.org/planimetria_piazza.gif>.

Obr. 3. *Piazza del Campo*, letecký snímek.¹²

Obr. 4. *Piazza del Campo*.¹³

¹² WEB AGENCY 26. *Lovers of Italy* [online]. [cit.2009-3-9]. Dostupné z: <<http://www.loversofitaly.com/excursions.asp?page=2&ricerca>>.

¹³ Archív autora DP.

Jak dále zmiňuje Gehl,¹⁴ byl od středověku základ pro městské plánování dvakrát radikálně změněn. K první takové změně došlo za renesance a tato změna měla přímý vztah k přechodu od volného vývoje k plánovaným městům. Úkol budovat města převzala zvláštní skupina profesionálních plánovačů, která rozvíjela teorie a myšlenky o tom, jak by města měla vypadat.

Město nebylo dál pouhým nástrojem, ale stalo se z větší části uměleckým dílem, vymyšleným, vnímaným a uskutečňovaným jako jeden celek. Dále už nebyly hlavním bodem zájmu prostory mezi budovami a funkce, které měly plnit, ale spíše prostorové efekty – budovy a umělci, kteří je vytvářeli, převážili.

V tomto období to byl především vzhled města a jeho budov – vizuální zřetel – které byly rozvíjeny a staly se kritériem dobré architektury a urbanismu. Souběžně byly zkoumány jisté funkční aspekty, zejména problémy vyvolané obranou, dopravou a formalizovanými sociálními funkcemi, jako jsou slavnostní přehlídky a procesí. Nejdůležitější vývoj v základech plánování se však týkal vizuálního vyjádření měst a budov.

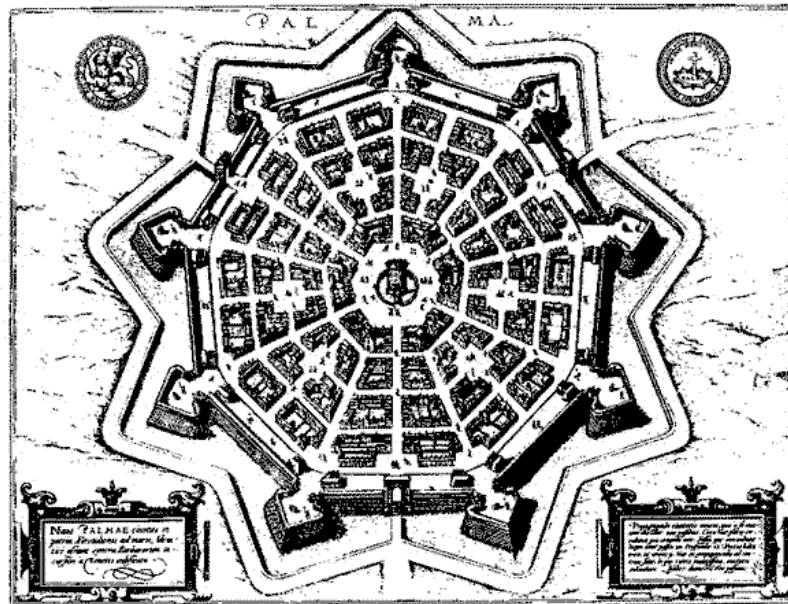
Jako příklad takového města uvádí Gehl Palmanovu¹⁵. V tomto, renesančním městě s půdorysem v podobě hvězdy (Obr. 5.), postaveném Scamozzim roku 1593 severně od Benátek, mají všechny ulice jednotnou šířku 14 metrů bez ohledu na účel a místo v městském plánu. Na rozdíl od středověkého města nejsou tyto rozměry určeny především potřebou, ale jinými, hlavně formálními zřeteli. To platí také o palmanovském náměstí, které má z geometrických důvodů rozlohu 30 000 čtverečních metrů a je více než dvakrát větší než Campo v Sieně. Z tohoto důvodu je jako náměstí tohoto malého města zcela nepoužitelné. Na druhé straně je plán města zajímavou grafickou prací, která podobně jako mnoho jiných renesancí inspirovaných plánů svědčí o tom, že vznikla na rýsovacím prkně.“

¹⁴ GEHL, Jan. *Život mezi budovami*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0. Venkovní aktivity a architektonické trendy, s. 43.

¹⁵ GEHL, Jan. *Život mezi budovami*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0. Venkovní aktivity a architektonické trendy, s. 45.

Obr. 5. *Palmanova* , letecký snímek.¹⁶

Obr. 6. *Palmanova* , dobová kresba.¹⁷

¹⁶ DIREWEB. *Friuli Venezia Giulia* [online]. [cit.2009-3-9]. Dostupné z: <<http://www.congressfvg.it/eng/photogallery.php>>.

¹⁷ KINNEY, Edward. *Edward A. Kinney, MLA* [online]. Poslední revize 12.4.2005 [cit.2009-3-9]. Dostupné z: <<http://www.freewebs.com/kinneyandswarl/Palmanova.gif>>.

Myslím, že výše řečené samozřejmě neznamená, že by nikdo z renesančních tvůrců nedokázal vytvořit funkční a prostorově působivý veřejný prostor. Jednou z nejlepších ukázek renesanční tvorby, v této oblasti, je bezesporu známé Kapitolské náměstí v Římě vytvořené podle návrhu Michelangela Buonarrotiho.

2.3.2 Funkcionalismus

Gehl¹⁸ dále uvádí, že ke druhému důležitému ovlivnění podstaty plánování došlo kolem roku 1930 pod názvem funkcionalismus.

Východiskem pro funkcionalismus byly především lékařské znalosti, které se rozvíjely v 19. století a v prvních desetiletích století dvacátého. Tyto nové a široké medicínské vědomosti byly základem pro množství měřítek na zdravou a fyziologicky odpovídající architekturu 30. let. Obydlí měla být světlá, vzdušná a slunečná, větratelná a obyvatelé měli mít zajištěn přístup na otevřené prostranství. V tomto období byly formulovány požadavky na izolované budovy orientované ke slunci a ne, jak bylo zvykem předtím, do ulice, a také požadavek na oddělení obytných a pracovních čtvrtí, proto aby byly zajištěny podmínky pro zdravé bydlení a pro spravedlivější rozdělení materiálních požitků.

Funkcionalisté podle Gehla nebrali ohled na psychologické a sociální aspekty konstrukce budov a veřejných prostor. Tento nedostatek zájmu je podle něj dobře viditelný, i pokud jde o veřejné prostory. Fakt, že návrh budovy může ovlivnit např. herní aktivity, kontaktní modely i možnosti setkávání, nebyl vzat do úvahy. Funkcionalismus byl jasně fyzikálně a materiálně orientovanou ideologií plánování. Jedním z nejmarkantnějších efektů této ideologie bylo to, že z nových stavebních projektů a nových měst zmizely ulice a náměstí.

Po celou historii lidského bydlení ulice a náměstí tvořily ohniska a místa, kde se shromažďovali lidé, ale s příchodem funkcionalismu byly ulice a náměstí prohlášeny doslova za nežádoucí. Nahradily je silnice, pěšiny a nekonečné trávníky.

¹⁸ GEHL, Jan. *Život mezi budovami*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0. Venkovní aktivity a architektonické trendy, s. 45-50.

Ve 30. letech si nikdo nedokázal představit, jak se bude žít v nových městech, až se stane realitou architektonická estetika a funkcionalistické ideje o zdravých budovách. Až teprve o dvacet až třicet let později, v 50. a v 60. letech, když byla postavena velká funkcionalistická města bylo možné zhodnotit důsledky jednostranného materiálně funkčního plánovacího východiska.

Roztroušení a rozptýlení domů zajistilo světlo a vzduch, ale způsobilo také přílišné rozředění lidí a událostí. Nové městské čtvrti jsou charakteristické velkými vzdálenostmi mezi lidmi, událostmi a funkcemi. Dopravní systémy založené na automobilech ještě dál přispívají k omezení venkovních aktivit. Život byl z těchto nových čtvrtí doslova vypuzen ne jako součást dobře myšleného projekčního konceptu, ale jako vedlejší produkt dlouhé řady jiných úvah, uzavírá Gehl.

Myslím, že je zde Jan Gehl k funkcionalismu až příliš přísný i když v mnohém mu pravdu nelze upřít. Jedním z dodnes velmi ceněných příkladů funkcionalistického města je Zlín. Je pravda, že zde budeme obtížně hledat křivolaké uličky s útulnými kavárnami, ale centru města rozhodně nelze upřít jistý *genius loci*.

Jak uvádí Iloš Chroněk,¹⁹ obyvatelé baťovského, rychle rostoucího Zlína byli z 90% zaměstnanci průmyslu. Město se mělo stát naplněním a vyjádřením jejich životních funkcí a požadavků. Výrobní aktivita závodu se promítala i do jejich způsobu života, přinášela sociální jistoty, optimismus a elán, přinášela příznivé prostředí městského společenství a neopakovatelnou atmosféru Zlína. Tento *genius loci* moderního průmyslového města byl záměrně vyjádřen i v architektuře a urbanismu, svými volnými a vzdušnými prostranstvími, zelenými parky a plochami. Proto se prosadila urbanistická myšlenka města zahradního a lesního charakteru, se širokými třídami a velkými náměstími, konstatuje Chroněk.

¹⁹ CHRONEK, Iloš. Zlín město konstruktivismu. In *Zlínský funkcionalismus. Sborník referátů ze sympózia Zlínský funkcionalismus pořádaného Státní galerií ve Zlíně*. Zlín: Státní galerie, 1993. s. 36-45.

3 ZÁKLADNÍ FUNKCE VEŘEJNÉHO PROSTORU

Gehl a Gemzøe ve společné práci²⁰ konstatují, že funkční model využívání veřejného prostoru města se během historie neustále mění. Navzdory odlišnostem však, podle nich, můžeme definovat tři funkce, kterým město sloužilo vždy. Město vždy fungovalo jako místo *shromažďování, obchodu a dopravy*.

Náměstí a ulice byly místy setkávání, kde občané mohli pěstovat kontakty mezi sebou navzájem i s návštěvníky města, kde si vyměňovali informace o městě a společnosti a kde se odehrávaly důležité události. Město fungovalo také jako tržiště, nabízející nejrůznější zboží a služby a možnost jejich výměny. Ulice a náměstí sloužila také dopravě, která zajišťovala přístup a umožňovala různé funkce města.

Ve starých městech, kde se převážná část dopravy provozovala pěšky, existovala rovnováha mezi setkáváním, obchodem a dopravou. Lidé měli příležitost, často během jedné procházky, chodit, obchodovat, setkávat se, mluvit spolu a dívat se, co se kolem děje. A to současně v témže prostoru.

Zásadní vývoj společnosti ve dvacátém století, obzvláště v průmyslových zemích, změnil rozhodujícím způsobem předpoklady pro ty tři tradiční funkce veřejných ploch ve městě. V dopravě, obchodování a spojích nastaly rozsáhlé změny, které měly radikální vliv na charakter veřejných městských prostorů.

Situace ve využití veřejných prostorů se radikálně změnila s rozvojem automobilové dopravy, která se stala dominantní po druhé světové válce. Všudypřítomná a rychlá automobilová doprava se nemohla provozovat současně s funkcemi setkávání a trhu. Dřívější rovnováhu vystřídal konflikt.

Také funkce obchodování se v minulém století zcela změnila. Obchodování se postupně přestěhovalo z otevřených stánků na tržištích nejprve do malých krámků podél náměstí

²⁰ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. Lidé se vracejí do měst, s. 10-13.

a ulic, později do obchodních domů a supermarketů a nakonec do stále větších nákupních center umístěných mimo město nebo v některých případech uvnitř města.

Tradiční role prostoru města jako významného místa setkávání změnila úplně svůj charakter podotýkají Gehl a Gemzøe.

Podle samotného Gehla²¹ není náhodou, že kritika funkcionalismu, nových městských čtvrtí a rozvolnění předměstí byla v první řadě zaměřena zvláště na zjevné zanedbání, zničení a neexistenci veřejných prostor.

Telefon, televize, video, domácí počítače atp. přinesly nové způsoby interakce. Přímá setkání ve veřejných prostranstvích lze nyní nahradit nepřímou telekomunikací. Automobil umožnil nahradit aktivní účast na spontánních místních sociálních aktivitách jízdou za vybranými přáteli a atrakcemi.

Existují velké možnosti náhrady toho, co bylo ztraceno. Právě proto skutečnost, že stále existuje široká kritika zanedbaných veřejných prostranství, nutí k zamyšlení. Něco chybí.

Typické požadavky (obyvatel) zahrnují lepší podmínky pro chodce a cyklisty, lepší podmínky pro děti a staré lidi a obecně lepší systém rekreačních a společenských funkcí končí svou úvahu Jan Gehl.

²¹ GEHL, Jan. *Život mezi budovami*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0. Život mezi budovami v současných sociálních situacích, s. 51.

4 DNEŠNÍ MĚSTO

Gehl a Gemzøe společně dále uvádějí²², že při pohledu na různá města a kulturní tradice po drastické změně komunikace, trhu a dopravy v minulém století se nám nabízí pestrý obraz města a podmínek života v něm. Prakticky lze podle nich pozorovat a popsat čtyři velmi rozdílné situace ve městech, která můžeme v dnešní době navštívit, popsat a zhodnotit.

- *Tradiční město* – ve kterém je setkávání lidí, trh a doprava stále více či méně v rovnováze.
- *Město ovládané auty* – ve kterém si jednotlivé funkce, nejčastěji automobilová doprava, vydobyly zcela dominantní postavení na úkor ostatních městských funkcí.
- „*Opuštěné město*“ – ve kterém zmizela veřejná prostranství a veřejný život.
- *Obnovené město* – ve kterém se pracuje na nové rovnováze mezi setkáváním, obchodem, prací, bydlením a dopravou.

4.1 Tradiční město

Středověká města byla vystavěna především pro pěší dopravu. Pěší dopravě byly přizpůsobeny ulice, náměstí byla určena funkcím, které vyžadovaly ve městě místo: trhy, občanská setkání, vojenské přehlídky, církevní úkony apod.

Na mnoha místech, především v Evropě, existuje stále mnoho měst a městských čtvrtí, jejichž městská struktura byla zformována ve středověku. Tento charakter si zachovaly městské čtvrti v centru mnoha evropských měst, mnohé vesnice a městečka mají model města z tohoto období.

Společným rysem pro města z tohoto období je podle obou zmíněných autorů to, že jsou i v dnešní době velmi vhodná pro všechny formy aktivit chodců. Měřítko ulic a náměstí, smísení funkcí, škála budov a vypracování detailů jsou v souladu s našimi lidskými smysly a možnostmi pohybu a podporují přímo pěší provoz a prodlévání chodců ve městě.

²² GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. Lidé se vracejí do měst, s. 13-19.

V těchto městech a městských čtvrtích fungovaly veřejné prostory města vždycky jako místa setkávání lidí, tržiště a dopravní cesty současně, a protože zde automobilová doprava nemá rozhodující podíl na dopravních nárocích dnešní doby, můžeme nadále pozorovat rovnováhu městských funkcí.

4.2 Město ovládané auty

Automobilová doprava a místa k parkování postupně dobyly jak prostory ulic, tak také náměstí. Fyzicky zde nezbyvá mnoho místa a s ostatními restrikcemi a nedostatky, jako je zápach, hluk a vizuální znečištění, se vyvinula rychle situace, ve které byl městský život redukován. Chůze pěšky se stává nepříjemnou a obtížnou a pobyt ve veřejných prostranstvích je znemožněn kvůli nedostatku místa a problémům životního prostředí. Výsledkem je to, že mezi jedoucími a stojícími auty si vydobude místo jen chodec, který sem musí, a v městském prostoru se rozvine pouze velmi chudá nabídka ostatních aktivit.

V prostoru města s mnoha kvalitami a málo nebo žádnými nedostatky lze pozorovat velmi široké spektrum městských aktivit. Nacházíme zde současně nutné aktivity, jako např. velkou část pěší dopravy, volitelné aktivity, ke kterým patří hlavní část atraktivních pohybových aktivit, a mnohé sociální aktivity, protože prostory zvou k atraktivním vycházkám a dlouhodobému prodlévání.

V prostoru města s mnoha nedostatky převážná část sociálních a rekreačních aktivit zaniká a zůstávají jen ty nejpotřebnější nebo nejnutnější. Lidé sem chodí, protože jsou k tomu nuceni, ale nic jiného tu nenajdou. Ve městech, která jsou zaplněna automobily, se kvalita městského prostoru stala tak problematická, že lidé se jim vyhýbají!

4.3 Opuštěné město

Tam, kde jsou tradice města slabší a kde se automobilová doprava rozvíjela po delší dobu, aniž by se současně realizovaly potřebné technické kroky k jejímu omezení, vzniká nový typ města. Je to město, kde je pěší doprava znemožněna nebo silně omezena a mnoho ostatních aktivit tradičně spojených s pěší dopravou z veřejných prostranství zcela vymizelo. Města tohoto typu se nacházejí na mnoha místech, obzvláště v Severní Americe. Bytí a doprava jsou zcela závislé na používání automobilu v drive-in kultuře.

4.4 Obnovené město

V posledních 30 až 40 letech byl zaznamenán prudký růst zájmu o veřejný městský prostor a o život ve městě. Je to přímá reakce na stále omezenější možnosti života ve městě. Mnoho měst se snaží, aby podmínky pro chodce byly přijatelnější.

Zkušenosti z nákupních center v USA z roku 1920 ukázaly, že zákazníci museli nakonec vystoupit z aut a mít k dispozici ulice bez dopravy, aby získali klid pro své nákupy. Některé z prvních pěších zón v Evropě proto z těchto předpokladů vycházely, jako např. v Lijnbahn, která byla postavena v padesátých letech dvacátého století po válečných škodách v Rotterdamu, nebo pěší oblasti, které vznikaly po válce v Německu.

Na této koncepci uvádějí dále Gehl a Gemzøe, byly založeny i mnohé další pěší zóny, které se zřizovaly po celé Evropě v šedesátých a sedmdesátých letech dvacátého století, mezi jinými Strøget v Kodani z roku 1962 (Obr. 7.). Je přirozené, že chůze městem má být snadná. Ale zadání původně znělo: dostat lidi do obchodů...

Obr. 7. Hlavní kodaňská ulice Strøget.²³

²³ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. s. 55.

Myšlenky o využívání veřejného prostranství jako sociálního a rekreačního prostoru mezitím získávaly na významu. Mnoho evropských a amerických vědců přispělo též tím, že poukázalo na význam všestranného městského života na veřejných prostranstvích. Spojitost mezi kvalitou městského prostoru a rozsahem a charakterem městského života tak byla prokázána.

Jak Gehl a Gemzøe²⁴ připomínají, nejdůležitější inspirací však byla, obzvláště v evropských městech, tradice. V Evropě existuje stále mnoho měst s živou tradicí sociálních a rekreačních aktivit ve městě.

V padesátých a sedmdesátých letech dvacátého století přibývalo v evropských městech stále více a více pěších prostorů a míst s příjemným prostředím. I v mnoha „obyčejných“ ulicích města se situace chodců zlepšila. Chodníky byly rozšířeny a vybaveny městským mobiliářem a výzdobou.

Důležitý obrat pro dopravní situaci ve městech znamenala ropná krize po roce 1973. Zpomalení automobilového boomu způsobilo leckde sanování dopravy a jiné zásahy, redukující diktát automobilové dopravy ve městě. Vzrostl též zájem o cyklistiku a také o hromadnou dopravu.

Během celého období se rozšiřuje a mění koncepce nového městského prostoru od orientace na nákup k podstatně širší orientaci, na přiměřené podmínky pro chůzi a pro sociální a rekreační městské aktivity.

Ačkoliv se tehdy mnoho měst v Německu a Skandinávii pokusilo vytlačit auta se středu města, teprve v Barceloně byl po roce 1980 formulován širší koncept orientovaný na život ve městě v koordinované politice budování městského prostoru. Během padesáti let dvacátého století byl prostor města zaplaven auty. Nyní šlo o to obnovit město jak fyzicky, tak kulturně. V Barceloně byl zaveden pojem „Dobytí města zpět“ (Obr. 8.).

²⁴ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. Lidé se vracejí do měst, s. 13-19.

Obr. 8. Odpoledne na *Plaça del Sol* v Barceloně.²⁵

Barcelona se stala výchozím bodem nového převratného období 80. a 90. let dvacátého století, ve kterém bylo stále více měst a městských prostorů obnovováno do podoby kvalitních veřejných prostranství pro nové formy veřejného života.

Vývoj v posledních desetiletích zaznamenala především evropská města holandská, německá a skandinávská, která nejvíc experimentovala s typy veřejných městských prostorů.

Později tento vývoj pokračoval i v mnoha městech střední a jižní Evropy. Strategie vytlačení aut z města a zajištění lepších podmínek pro život ve městě je především evropský fenomén, ale je zajímavé, že v současné době se uplatňuje také ve městech Severní a Jižní Ameriky a Austrálie.

Je typické, že v těchto vizích se kombinují různé tématické okruhy, jako bezpečnost dopravy, změna dopravních modelů, lidské zdraví, redukce spotřeby, redukce hladiny hluku a znečištění a – podstatná věc – posílení role města jako demokratického místa setkávání lidí.

²⁵ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. s. 33.

Ve městech, kde se vize a politická vůle spojily, můžeme vidět zajímavou změnu. V těchto městech se žije stále lépe končí svůj popis rozdílné situace v současných městech oba autoři.

5 NOVÝ MĚSTSKÝ PROSTOR – PROSTOR PRO VEŘEJNÝ ŽIVOT

Gehl a Gemzøe²⁶ popisují, že v situaci, kdy je naše každodenní existence stále více privatizována a rozsah komunikace pomocí nepřímého kontaktu se zvětšuje, roste potřeba společenského života ve veřejném prostoru. Zde může člověk přijít do kontaktu s ostatními lidmi a společnostmi, jejíž je součástí. Zde má možnost na vlastní oči vidět, prožívat, podílet se a účastnit se.

Právě jako protiváha k tolikeré nepřímé komunikaci a všudypřítomnému soukromému prostoru získává přímé setkávání lidí, používání svých smyslů a bezprostřední interakce takovou atraktivitu. Město jako místo setkávání získalo ve změněné společenské situaci nový význam a smysl.

Cíle, priority a stupně úpravy prostoru jsou samozřejmě v každém městě jiné. V některých městech je úprava městského prostoru zaměřena pouze na centrum, zatímco ostatní města mají širší, na celek orientovanou politiku, která věnuje pozornost nejen vhodným městským prostorům ve středu města, ale i mnohým čtvrtím mimo centrum.

5.1 Příklad změny městského životního stylu

Jako příklad zajímavé změny životního stylu podnětené změnou veřejných prostor uvádějí Gehl a Gemzøe dánské město Kodaň.²⁷ Když zde byly zřízeny první pěší ulice v šedesátých letech 20. století, byly kavárny venku na chodnících ve městě téměř neznámé, ale časem se rozvinula celá krajina kaváren, dnes bychom mohli dokonce hovořit přímo o kavárenské kultuře. Procházka centrem Kodaně v letním dni velmi dobře ilustruje úroveň a mnohostrannost aktivit, které by ještě před 20 nebo 30 lety byly zcela nemyslitelné. V novém prostoru se rozvinula nová městská kultura, a člověk by se dneska styděl za

²⁶ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. Lidé se vrací do měst, s. 20.

²⁷ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. 9 měst, 9 strategií, s. 58.

všechny ty řeči o tom, že Dánové nikdy neměli zájem o využívání městského prostoru jako třeba Italové.

Poté co Kodaňané našli zalíbení v pobývání ve městě, se sezona stále prodlužuje. Kavárenská sezona má nyní 7 měsíců – od dubna do listopadu – a lidé si přejí prodloužit ji do vánoc.

Zkušenosti z výzkumu městského života ukazují, že postupné přetváření centra města aut v město chodců ovlivňuje městský život i kulturu uzavírají Gehl a Gemzøe.

Obr. 9. Kodaňské ulice.²⁸

²⁸ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. s. 59.

6 MĚSTO JE NÁMĚSTÍ

6.1 Městská struktura

Jak vidno, složitý urbanismus dnešních měst se rozvíjel a rozvíjí různými způsoby. Základní struktura mnoha z nich je dána od středověku právě díky umístění centrálního náměstí, které kdysi většinou sloužilo jako tržiště. V dnešních podmínkách poměrně značné mobility obyvatelstva nemusí být již obchodní, kulturní, průmyslové a jiné aktivity vázány bezprostředně na centrum. A to v užším ani v širším měřítku. Mohou vznikat městské či příměstské čtvrti a oblasti s autonomní strukturou, danou funkcí této lokality. Současné město tak představuje poměrně pestrou kombinaci různých strukturálních přístupů až po „samovolně“ a nepromyšleně vznikající oblasti na okrajích měst.

Městská struktura může nabývat nejrůznějších podob v závislosti na konkrétních podmínkách. Na příkladech některých našich malých měst a vesnic můžeme vidět také situace, kdy je páteří struktury osídleného místa ulice.

Podle Valenty²⁹ jsou krajinný reliéf a struktura městského prostoru – dvě hlavní témata, která zásadně určují nezaměnitelnou tvář města. Vzájemné působení městské struktury a krajinného reliéfu by nemělo být fixováno ani na nynější stav, ani na jakýkoliv jiný historický bod. Je to živý organismus, jehož historický vývoj vyjadřuje dynamiku osídleného města. Samozřejmě živý organismus, jehož dynamiku studujeme, abychom porozuměli jeho přítomnosti konstatuje nakonec Valenta.

6.2 Role náměstí v městské struktuře

Živé funkční náměstí bude vždy vnímáno jako centrum či jedno z center města a z tohoto pohledu má v městské struktuře mimořádně důležité místo. Samozřejmě v případě velkých měst s více takovými centry mají z hlediska celkového pohledu na strukturu města význam

²⁹ VALENTA, Tomáš. *Město a topografie*. Praha: Národní technické muzeum, 1991. 95 s. Úvod, s. 8-9.

různý. Ten je dán jejich funkcí v celkové struktuře města. Z pohledu místních komunit, jsou vnímána většinou jako hlavní centra právě té jejich konkrétní části.

Přestože vývoj města se dnes řídí jinými podmínkami a potřebami než v minulosti, přestože se často městská struktura mění takovým způsobem, že náměstí přestává být jejím geografickým středem, zůstává většinou i nadále centrem kulturním, společenským a také obchodním. Místem pro komunikaci a setkávání lidí a místem pro realizaci nejrozmanitějších činností.

6.2.1 České Budějovice

Zmíněná skutečnost dobře vynikne při pohledu na reliéf takového města z velké výšky. Přímo učebnicovým příkladem zde mohou být České Budějovice (Obr. 10.).

Obr. 10. Letecký snímek Českých Budějovic.³⁰

³⁰ GOOGLE – DATA MAP. *Google maps* [online]. C2010 [cit.2009-3-10]. Dostupné z: <http://maps.google.com/maps?ie=UTF-8&hl=cs&tab=w1>.

Uprostřed snímku dobře vidíme čtverec rozlehlého náměstí. Kolem něj je i dnes snadno rozeznatelný půdorys starého města, které bylo původně sevřeno rozsáhlým obranným opevněním.

„Základ opevnění položila sama příroda - tok Vltavy a Malše spolu s bažinatým terénem bránil přístup k hradbám od jihu a západu. Vodní obvod města uzavřela Mlýnská stoka, která přiváděla vodu do hradebního příkopu chránícího město od východu a severu. Zejména ve 14. století město své opevnění zdokonalovalo. K masívnímu bourání hradeb došlo až na přelomu 19. a 20. století.“³¹

Část města, dříve obehnaná hradbami, je velmi přesně vidět v detailu na Obr. 11.

Na snímku Obr. 10. je dobře viditelné, jak se liší struktura původního města v porovnání se strukturami novějších čtvrtí. Prostor byl díky hradbám omezen a proto je zde výstavba mnohem koncentrovanější. Nebylo zde místo pro rozlehlé parky a zahrady, ale na druhé straně všude bylo možné dojít pěšky. V neklidných dobách středověku navíc hradby skýtaly obyvatelům bezpečný úkryt.

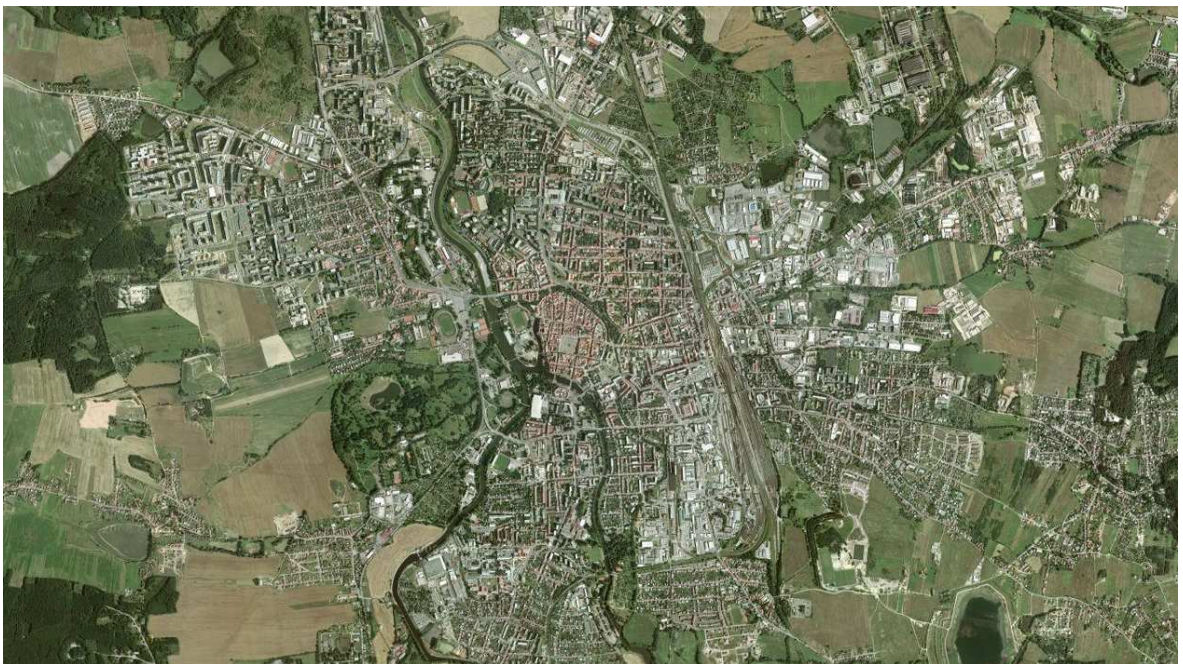
Podíváme-li se na reliéf dnešní aglomerace Českých Budějovic z ještě většího odstupu (Obr. 12.) vidíme, že jeho rozvoj dávno mnohonásobně překonal plochu vymezenou původními hradbami. Vidíme zde čtvrti s rodinnými domky, sídliště, průmyslové oblasti, parky a zahrady. Město se dnes rozrůstá do velké šířky téměř ve všech směrech. Vidíme však také, že centrální náměstí, založené kdysi dávno s jasnozřivou velkorysostí zůstává a s největší pravděpodobností také zůstane, dominantním veřejným prostorem.

V tomto smyslu můžeme tedy prohlásit, pokud se historicky vyvíjela městská struktura s ohledem na význam náměstí, jako určujícího veřejného prostoru, je jeho role v celkové struktuře města nenahraditelná. Proto je nanejvýš nutné věnovat jeho úpravě zvláštní pozornost.

³¹ JIRMAN, Luděk. *České Budějovice – Opevnění a brány* [online]. C1999, poslední revize 7.3.2000 [cit.2009-3-10]. Dostupné z: <<http://www.budweb.cz/cesky/budejovice/historie/opevneni.htm>>.

Obr. 11. *České Budějovice* – původní město.³²

Obr. 12. Aglomerace *Českých Budějovic*.³³

³² GOOGLE – DATA MAP. *Google maps* [online]. C2010 [cit.2009-3-10]. Dostupné z:
<<http://maps.google.com/maps?ie=UTF-8&hl=cs&tab=wl>>.

³³ GOOGLE – DATA MAP. *Google maps* [online]. C2010 [cit.2009-3-10]. Dostupné z:
<<http://maps.google.com/maps?ie=UTF-8&hl=cs&tab=wl>>.

7 TVÁŘE NOVÝCH NÁMĚSTÍ

7.1 Co zmizí, co zůstane?

Kevin Lynch³⁴ uvádí, že častým problémem je citelné přetvoření již existujícího prostředí, kdy se snažíme řešit složitosti spojené s jeho vnímáním a především se pokoušíme dobrat se jeho skryté struktury a identity v panujícím zmatku a nepořádku.

V úvodu této práce jsem již zmínil jaká pozornost začíná být od konce 20. století věnována tvorbě a úpravě veřejných prostorů. Uvedl jsem i důvody, které jsou toho příčinou. Samozřejmě, podoba center starých měst, je ve většině případů ustálená v průběhu mnoha staletí a jejich proměna bude probíhat jen velmi omezeně a mnohem pomaleji než tomu bude u novějších čtvrtí. Rovněž zde již bylo řečeno, že město je živý organismus a jeho strukturu nelze navěky zakonzervovat tak jak je dnes známe.

„Ten, kdo ve městě navrhuje a staví, se neobejde bez toho, aby již vytvořené hodnoty měnil. Musí zvolit, co zničit a co uchovat, co přerušit a v čem pokračovat: tah silnice, dopravní systém, pohledové spojení.

S výjimkou nově založených měst vyžaduje výstavba města vždy výběrový a diskriminující výklad „historického“ přediva. Nevyhnutelnou je vždy otázka: Co zmizí, co zůstane, co bude pokračovat – i za jakých okolností? Ten kdo chce ve starém městě zachovat všechno, ten si situaci příliš zjednodušuje. Už jen kvůli svým rozměrům a kolektivní povaze je město vzdáleno trvalému osvojení si ze strany určitých zájmů. Nemůže proto být ani uchováno jako celek. Zde začíná hledání toho podstatného, co předchází návrhu.“³⁵

Christopher Day,³⁶ nikoliv v polemice s výše uvedeným citátem, upozorňuje na skutečnost, že samozřejmě existují i výjimečná místa, tak drahocenná a nenahraditelná, že ztratit je by

³⁴ LYNCH, Kevin. *Obraz města*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2004. 202 s. ISBN 80-7273-094-0. Kapitola IV., Forma města, s. 117.

³⁵ VALENTA, Tomáš. *Město a topografie*. Praha: Národní technické muzeum, 1991. 95 s. Úvod, s. 26-27.

³⁶ DAY, Christopher. *Duch a místo*. 1. vyd. Brno: ERA, 2004. 273 s. ISBN 80-86517-95-0. Kapitola pátá, Design založený na procesu, s. 182.

bylo tragédií – je jich mnohem více, než se běžně má za to, protože k nim patří i místa „obyčejná“. Podtrhuje ovšem, že si zaslouží *zachování*, ne zkosnatělé *zakonzervování* – petrifikaci. Aby zůstala živá a stárla, musí viditelně a nezastíraně procházet údržbami, opravami, novými aktivitami a maličkostmi života konstatuje Day.

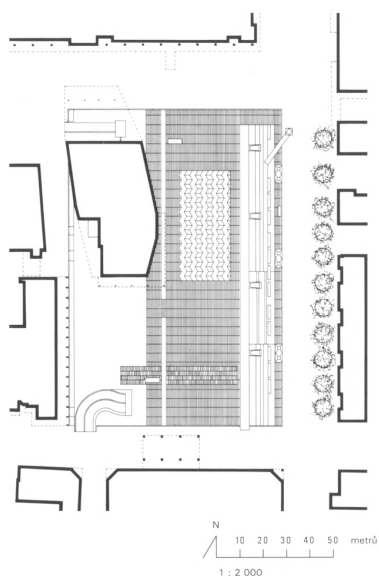
7.2 Příklady současných kvalitně řešených náměstí

Vzhledem k tomu, že rozlišujeme řadu typů veřejných prostorů a každý takový prostor má navíc svá vlastní specifika, uvádím jen příklady náměstí neboť předmětem této práce je právě revitalizace jednoho takového náměstí.

7.2.1 Schouwburgplein³⁷

Rotterdam, Holandsko, realizace 1997

Architekt: Adriaan Geuze, West 8

Obr. 13. Půdorys náměstí *Schouwburgplein* a osvětlovací jeřáby.³⁸

³⁷ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. 39 ulic a náměstí, s. 116-121.

³⁸ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. 39 ulic a náměstí, s. 116-121.

Schowburgplein je hlavní náměstí, místo kultury a moderní místo k rekreaci, lemované budovami s otevřenými, atraktivními fasádami, ve kterých jsou obchody, vstupy k různým zábavním podnikům a velké množství venkovních kaváren. Náměstí je velkým městským foyer různých kulturních institucí, které ho obklopují. Východ a západ náměstí lemují obchody a kanceláře a uvnitř přímo na ploše náměstí je nejnovější budova, velký komplex kin.

Náměstí je velká obdélníková vyvýšená plocha – „paluba“ nebo „parket“, která je rozdělena do polí s různým povrchem. Ulice probíhají kolem plochy – paluby, zvýšené 35 cm nad okolní terén kryjící podzemní parking. Paluba je pokryta nejen různými materiály, ale také různými výrobky z nich, jako například kovovými rošty i děrovaným plechem, pásy gumy a dřevěnými prkny kladenými podle vzoru kostí sledě. Rozdělení po délce zdůrazňuje různé zóny opatřené rozdílným mobiliářem.

Náměstí dramaticky změní svůj charakter v noci, kdy se po velké ploše pohybují kruhy světla vrhané jeřáby veřejného osvětlení. Osvětlovacími jeřáby mohou pohybovat náhodní kolemjdoucí.

Obr. 14. Květiny a světla na *Schowburgplein*.³⁹

³⁹ GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1. 39 ulic a náměstí, s. 116-121.

7.2.2 Malvern Square⁴⁰

Melbourne, Austrálie, (realizace neuvedena)

Architekt: Rush Wright Associates

Obr. 15. Půdorys *Malvern Square*.⁴¹

Umístění náměstí naproti radnice, v místě kde se setkávají dvě ulice má velký význam pro prostorové řešení tohoto náměstí. Část pozemku je vyhrazena pro venkovní posezení přilehlé restaurace.

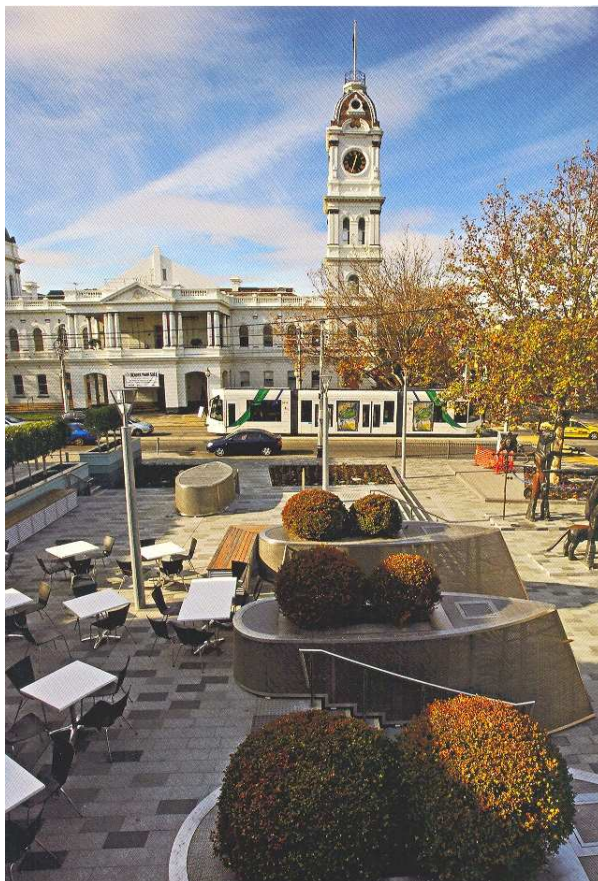
Hlavním cílem projektu bylo vytvořit prostor, který by fungoval jako agora: příjemný, pohodlný prostor zvoucí kolemjdoucí k odpočinku v rušné nákupní oblasti.

Vzhledem k tomu, že je zde bohatý pěší provoz, musel výběr materiálu jasně zohlednit vlastnosti, jako je odolnost a trvanlivost. Byla použita kombinace žulových dlažebních kostek ve třech různých tónech, které vytvořily náhodné vzory.

Nerezové městský mobiliář a zábradlí působí v prostoru náměstí velmi moderně a efektně.

⁴⁰ MINQUET, Joseph. *Small Squares*. 1. vyd. Barcelona: Monsa, 2008. 256 s. ISBN 84-96823-39-3. s. 27-33.

⁴¹ MINQUET, Joseph. *Small Squares*. 1. vyd. Barcelona: Monsa, 2008. 256 s. ISBN 84-96823-39-3. s. 31.

Obr. 16. *Malvern Square*.⁴²

Obr. 17. *Malvern Square*.⁴³

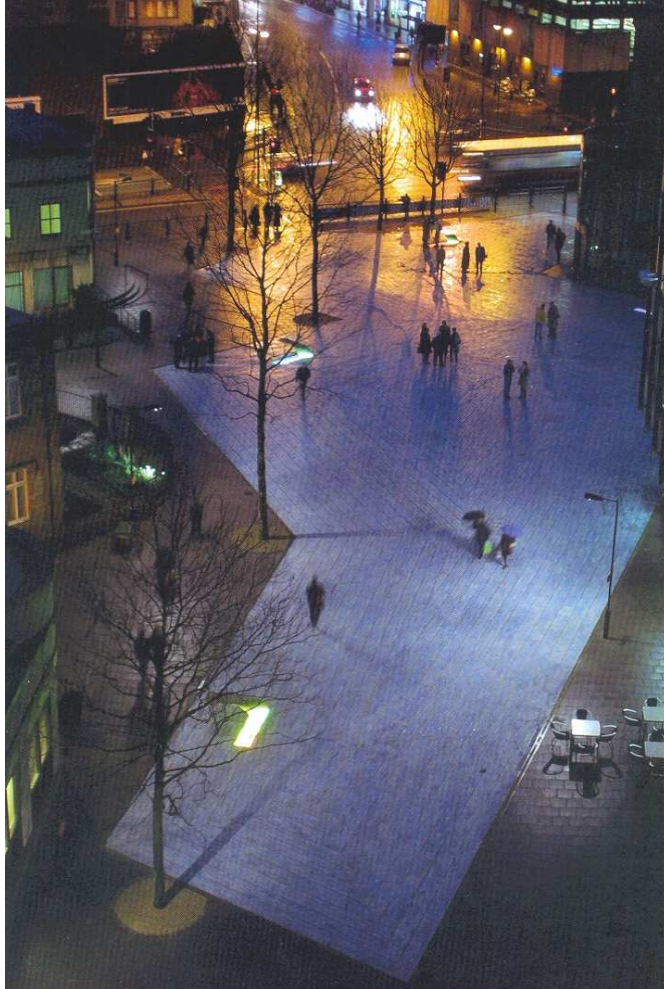
⁴² MINQUET, Joseph. *Small Squares*. 1. vyd. Barcelona: Monsa, 2008. 256 s. ISBN 84-96823-39-3. s. 27.

⁴³ MINQUET, Joseph. *Small Squares*. 1. vyd. Barcelona: Monsa, 2008. 256 s. ISBN 84-96823-39-3. s. 31.

7.2.3 Blue Carpet⁴⁴

Newcastle, Anglie, realizace 2001

Architekt: Thomas Hearthewick Studio

Obr. 18. Náměstí *Blue Carpet*, celkový pohled.⁴⁵

⁴⁴ GAVENTA, Sarah. *New Public Spaces*. 1. vyd. Londýn: Octopus Publishing Group, 2006. 208 s. ISBN 184533-134-6. s. 28-29.

⁴⁵ GAVENTA, Sarah. *New Public Spaces*. 1. vyd. Londýn: Octopus Publishing Group, 2006. 208 s. ISBN 184533-134-6. s. 28.

Toto náměstí bylo vytvořeno spojením cest a chodníků, s cílem sjednotit tyto zanedbané prostory v jednoho zvláštní místo. Jednota prostoru byla umocněna vytvořením nového povrchu. Vzniklo tak náměstí – Blue Carpet.

Plochu tvoří dlaždice vyrobené ze zvláštní tvrdé směsi pryskyřice, recyklovaného kameniva a modrého skla. Materiál je odolný vůči vyblednutí. Téměř čtyři roky trval vývoj tohoto materiálu, který potvrdil jeho vhodnost.

Sloupky a stromy zdánlivě prorůstají povrchem náměstí. Velmi zajímavým detailem jsou lavičky, vzniklé jakoby vyloupnutím z modré plochy.

Tato oblast byla beze stromů, které byly v minulosti systematicky odstraňovány z ulic města. Bylo velmi důležité, aby se vrátily zpět.

Obr. 19. Detail lavičky.⁴⁶

Obr. 20. Sloupek v dlažbě.⁴⁷

⁴⁶ GAVENTA, Sarah. *New Public Spaces*. 1. vyd. Londýn: Octopus Publishing Group, 2006. 208 s. ISBN 184533-134-6. s. 29.

8 REVITALIZACE HORNÍHO MÁMĚSTÍ VE SLAVIČÍNĚ

Má smysl srovnávat maloměsto jako je Slavičín s Barcelonou, Kodaní či jinými velkými městy? Lze poznatky, získané při budování nových veřejných prostorů v metropolích, využít při řešení této problematiky i v malých městech? Osobně se domnívám, že z velké části ano. Přinejmenším z toho důvodu, že vytváříme prostředí pro člověka a potřeby lidí na různých místech jsou, přes všechny kulturní a jiné rozdíly, velmi, velmi podobné. Platí to i při tvorbě a využívání veřejných prostorů.

8.1 Historie Horního náměstí

V publikaci vydané k 850 letům osady Mladotice⁴⁸ se uvádí, že nejstarší písemné zprávy zmiňující Slavičínsko, jsou spojeny s vydáním dvou biskupských listin, sepsaných v Olomouci. Starší z nich pochází z 1. poloviny 12. století, není však bohužel datována. Vznikla asi r. 1131, aneb, jak ukazují poslední výzkumy, snad až roku 1141. Vydal ji biskup Jindřich Zdík u příležitosti vysvěcení kostela sv. Václava a je v ní vypočítáván majetek olomoucké kapituly. Mezi dvěma sty jmény moravských osad čteme také jméno osady Mladotice, která je dnes součástí města Slavičina.

Druhá listina byla vydána biskupem Brunem (1245 – 1281) dne 2. června 1256 a sledovala znovuosídlení jihovýchodní Moravy, která tehdy ležela, jak se v listině uvádí, „již dlouhý čas úplně pustá a nikým nevzdělávaná“. Toto území je v listině zвано újezdem a také provincií slavičínskou. Obě tyto listiny jsou svým obsahem mimořádně významné. Jednak potvrzují, že Slavičínsko patřilo na počátku 12. století k Moravě a dále, že v polovině 13. století byl Slavičín střediskem rozsáhlé provincie, která dosahovala na východě až k uherské hranici a zaujímal celou pozdější brumovské panství.

⁴⁷ GAVENTA, Sarah. *New Public Spaces*. 1. vyd. Londýn: Octopus Publishing Group, 2006. 208 s. ISBN 184533-134-6. s. 29.

⁴⁸ ŠVIHÁLEK, Viktor, BRZOBOHATÝ, Drahomír. *850 let Mladotic*, 1. vyd. Slavičín: Městský národní výbor, 1981. 55 s. Pohled do dějin Mladotic, s. 6.

Náměstí (dnes Horní náměstí) bylo plánovitě založené tržiště spolu s feudální tvrzí na protějším pahorku za Říkou (v místě dnešního zámku). Při archeologickém průzkumu na zámeckém nádvoří (i když byl velmi omezen) byly zjištěny, mimo nálezy z pozdější doby, také pozůstatky dřevěné stavby s keramikou z konce 12. století.⁴⁹

Poprvé se dovídáme o tvrzi ve Slavičíně v testamentu Ladislava Podmanického roku 1485 a pak se tvrz uvádí ještě v dalších majetkových dokumentech rodu Podmanických. Důsledně je uváděna jako *castellum, castellum seu fortalitium* – tvrz. Zůstává však otázkou, kdy byla vybudována. V majetkových zápisech z r. 1518 a 1520 je Slavičín zaznamenán jako lenní městečko s tvrzí, dvorem, mlýnem a kostelním patronátem.⁵⁰

Zmínil jsem již, že dnešní Horní náměstí sloužilo od středověku jako významné lokální tržiště. Po staletí se zde konávaly trhy. Starobylé tržní právo bylo potvrzeno a rozšířeno na 8 trhů ročně, císařem Ferdinandem V. roku 1835.⁵¹ Významné výroční a dobytčí trhy měly mimořádně důležitý význam v hospodářském životě města. Tu se prostory slavičínského rynku naplnily mnoha stánky s různými výrobky jak místních, tak i cizích hrnčírů, ševců, provazníků, řemenářů, krejčích, bednářů, preclíkářů a snad všech řemesel, jaká tehdy byla, popisují autoři zmíněné publikace.

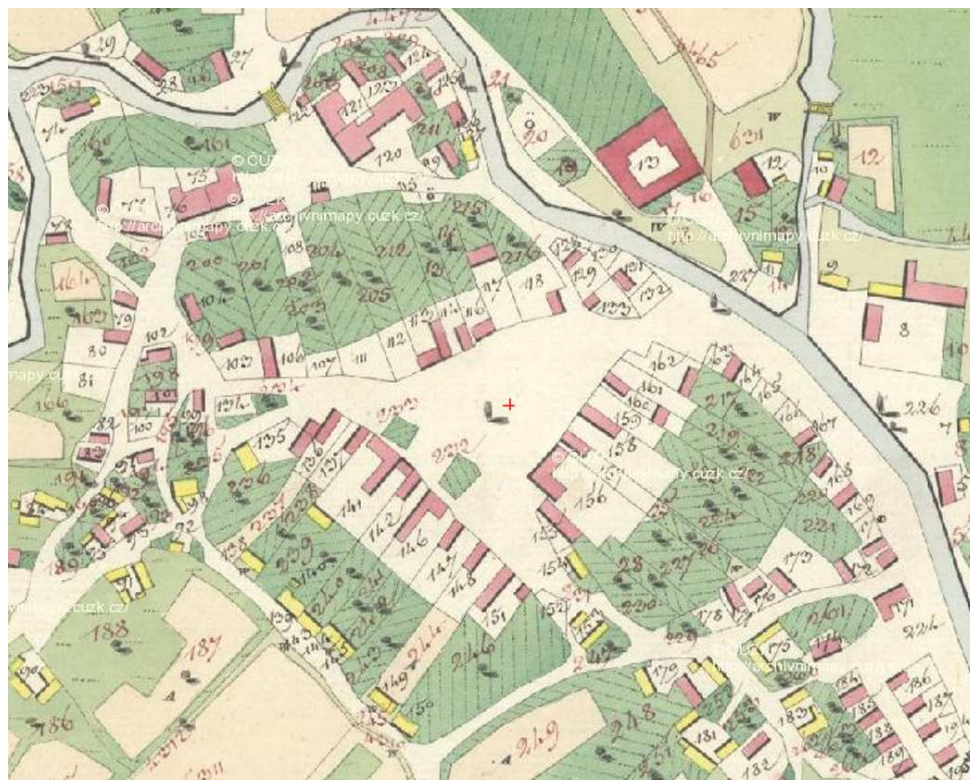
Domnívám se, že vzhledem k pravidelnému pořádání trhů, zůstávala poměrně rozlehlá plocha Horního náměstí, prázdná. Svědčí o tom i Císařská mapa z roku 1850 (Obr. 21.). Zaměření bylo provedeno v roce 1828.

V době mezi trhy se komerční aktivity odehrávaly převážně na obvodu náměstí a na tzv. malém rynku, dnešním náměstí Mezi Šenky.

⁴⁹ ŠVIHÁLEK, Viktor, BRZOBOHATÝ, Drahomír. *850 let Mladotic*, 1. vyd. Slavičín: Městský národní výbor, 1981. 55 s. Pohled do dějin Mladotic, s. 10.

⁵⁰ ŠVIHÁLEK, Viktor, BRZOBOHATÝ, Drahomír. *850 let Mladotic*, 1. vyd. Slavičín: Městský národní výbor, 1981. 55 s. Pohled do dějin Mladotic, s. 24.

⁵¹ ŠVIHÁLEK, Viktor, BRZOBOHATÝ, Drahomír. *850 let Mladotic*, 1. vyd. Slavičín: Městský národní výbor, 1981. 55 s. Poznámky, s. 32.

Obr. 21. Císařská mapa z roku 1850.⁵²

Obr. 22. Horní náměstí v roce 1910.⁵³

⁵² ZEMĚMĚŘIČSKÝ ÚŘAD. *Archivní mapy* [online]. C2006 [cit 2010-3-10]. Dostupné z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/>.

⁵³ Archív Městského muzea ve Slavičíně.

Obr. 23. Horní náměstí po roce 1910.⁵⁴

Obr. 24. Horní náměstí v roce 1920.⁵⁵

Po druhé světové válce a následném zrušení soukromého podnikání, po roce 1948, význam Horního náměstí jako tržiště mizí. Je přebudováno na rozsáhlé autobusové nádraží. V jeho centru byl malý park s pomníkem obyvatel města padlých v obou světových válkách.

Došlo k výraznému zásahu do reliéfu náměstí, které přestalo být souvislou kompaktní plochou. Komunikace na severozápadě a hlavně na jihozápadě se výrazně zařizly do původního reliéfu náměstí a natrvalo jej změnilo. Uvnitř plochy tehdy vznikla terasa

⁵⁴ Archív Městského muzea ve Slavičíně.

⁵⁵ Archív Městského muzea ve Slavičíně.

s autobusovými stanovišti, bufetem a veřejným WC. Další autobusy měly svá stání po obvodu náměstí, které však tímto zásahem prakticky přestalo existovat. To byl zřejmě jeden z hlavních důvodů, proč se v tomto prostoru i nadále málo rozvíjely komerční aktivity.

Obr. 25. Pomník padlých uprostřed autobusového nádraží se skupinou mladých stromů.⁵⁶

Obr. 26. Vzrostlé stromy uprostřed plochy.⁵⁷

Další radikální přestavba Horního náměstí přichází v 90. letech 20. století.⁵⁸ V té době dochází k útlumu výroby a později k zániku privatizovaných Vlárských strojíren Slavičín.

⁵⁶ Archív Městského muzea ve Slavičíně.

⁵⁷ Archív Městského muzea ve Slavičíně.

⁵⁸ RUMPLÍKOVÁ, Marie. *Slavičín – Oficiální stránky města* [online]. C2008, poslední revize 4.4.2008 [cit.2009-2-10]. Dostupné z: <<http://www.mesto-slavicin.cz/cs/mesto-slavicin/historie/clanky-a-dokumenty-o-historii/historie-mesta-v-letopoctech.html>>.

Pracovalo zde cca 2500 lidí. Obecně dochází také v České republice k omezování autobusových spojení. Z těchto důvodů mizí potřeba tak velkého dopravního uzlu. Horní náměstí je přebudováno do současné podoby. Autorem návrhu byl Ing.arch. Antonín Bařinka. Rekonstrukce byla dokončena v roce 1996.

8.2 Popis současného stavu, použité materiály, parkování, zeleň

Obr. 27. Poloha *Horního náměstí* v půdorysu města.⁵⁹

Obr. 28. *Horní náměstí* a okolí – současný stav.⁶⁰

⁵⁹ GOOGLE – DATA MAP. *Google maps* [online]. C2010 [cit.2009-3-10]. Dostupné z: <http://maps.google.com/maps?ie=UTF-8&hl=cs&tab=w1>.

Obr. 29. Horní náměstí ve Slavičíně, současný stav.⁶¹

Obr. 30. Vjezd na náměstí od severovýchodu.

⁶⁰ GOOGLE – DATA MAP. *Google maps* [online]. C2010 [cit.2009-3-10]. Dostupné z: <<http://maps.google.com/maps?ie=UTF-8&hl=cs&tab=wl>>.

⁶¹ Foto: Josef Floreš.

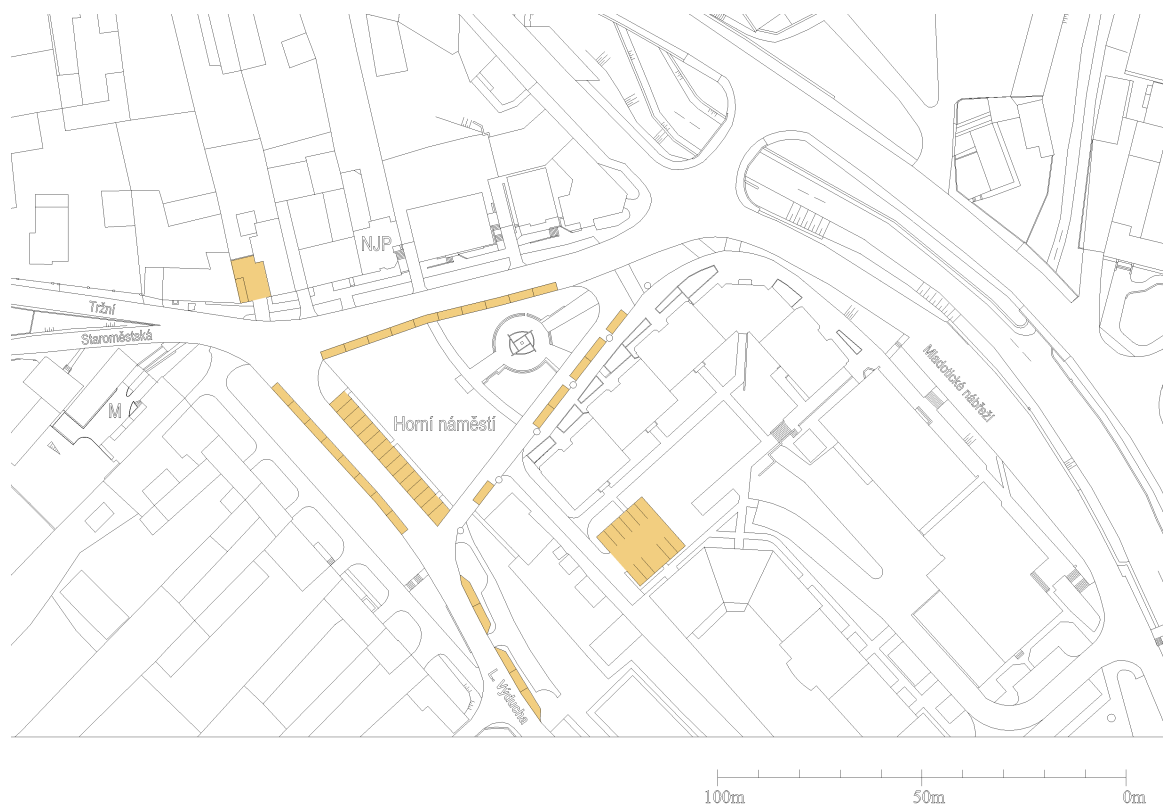

Obr. 31. Horní náměstí a okolí, půdorys – současný stav.

Komunikacemi na všech stranách půdorysného trojúhelníku je vymezena středová plocha. Ke komunikaci na horní straně přiléhá parkoviště. Na těch bočních je možné parkovat ve směru jízdy (Obr. 32. a 33.).

Obr. 32. Parkování na současném *Horním náměstí*.

Obr. 33 Současné parkovací plochy.

V horní části náměstí se nachází plocha zpevněná deskami z kamene, jejichž jednotvárnost narušují čtverce vydlážděné šedými štípanými dlažebními kostkami (Obr. 34.). Od spodní části je opticky oddělená dělicími prvky, které připomínají startovací bloky u plaveckého bazénu (Obr. 35).

Tato plocha slouží jako prostor pro shromažďování lidí při různých akcích. Ty však nejsou příliš časté. Průměrně se konají 3 během kalendářního roku.

Obr. 34. Zpevněná plocha v horní části náměstí.

Obr. 35. Dělicí prvek.

Spodní část vnitřního trojúhelníku byla zamýšlena jako relaxační prostor s kašnou, která tvoří dominantu a okrasnou výsadbou (Obr. 36.). Jde především o výsadbu plošnou. Dodatečně zde byla dosazena zakrslá vrba, která je dnes však poškozená na kmeni těsně nad kořenovým systémem a patrně nemá dlouhou životnost. Vodní plochy kašny, sevřené deskami z umělého kamene, neplní dostatečně svou funkci (dynamika, pohyb, zrcadlení okolí). Při sezení na lavičkách kolem spodní části kašny, má návštěvník proti sobě šedou

zeď a vodní hladinu vůbec nevidí. Pouze sedící na lavičkách nad kašnou vidí vodní hladinu (Obr. 37.).

Obr. 36. Fontána, pohled od mostu.

Obr. 37. Kašna z různých úhlů pohledu.

Kašně vévodí travertinová koule s řemeslně velmi špatně provedeným drážkováním pro odtok vody. Voda vystřikuje jen malým různě vysokým pramínkem na vrcholu koule.

Obr. 38. Výsadba stromů na *Horním náměstí*.Obr. 39. Stav stromů na *Horním náměstí*.

Malý park ve středu náměstí byl odstraněn, stromy pořežány a pomník padlých přenesen na hřbitov. Vzrostlé javory a lípy nahradily okrasné japonské hlohy vysázené pouze po obvodu náměstí. Klima zde jim zřejmě příliš neprospívá. Téměř všechny jsou ve velmi špatné kondici a mimo dobu květu běžný návštěvník jejich přítomnost na náměstí téměř nezaznamená (Obr. 39.).

V relaxačním prostoru, kolem kašny, jsou plochy rozdělené dlážděnými chodníky pro pěší a betonovými zídkami s lavičkami. Jsou osázeny nízkou plošnou zelení. Kolem fontány je vytvořeno stylizované ozubené kolo, které představuje jeden ze symbolů městského znaku, který upomíná na tradici strojírenské výroby ve městě a blízkém okolí (Obr. 37.).

Všechny komunikace kolem středového trojúhelníku náměstí jsou vydlážděny žulovými dlažebními kostkami. Komunikace na jihovýchodní straně je jednosměrná a slouží převážně k zásobování přilehlých obchodů a k parkování. Ostatní jsou obousměrné.

Stará zástavba na jihovýchodní straně náměstí byla při rekonstrukci zbourána a nahrazena tzv. integrovanými domy (Obr. 29.). V přízemí jsou obchody, v horních patrech byty. Jejich linie nemohla být, vzhledem k vlastnictví pozemků, dotažena až do jižního cípu náměstí. Plochy, před výlohami obchodů, osázené keři, vymezují betonové zídky. Výška zídek se pohybuje v průměru kolem 0,5 m. Když k tomu připočteme výšku keřů, vzniká před obchody optická bariéra, která odděluje prostor před nimi od náměstí. To není příliš šťastné řešení pro obchodní činnost (Obr. 40.).

Obr. 40. Zídky, keře a el. rozvodny před obchody

Jihozápadní linii zástavby představují původní objekty více či méně zdařile rekonstruované (Obr. 36.). Zástavba na severozápadní straně je tvořena různě starými rekonstruovanými nebo nově zbudovanými objekty. Na spodní straně ji uzavírá objekt rohového domu z 90. let minulého století (Obr. 41.).

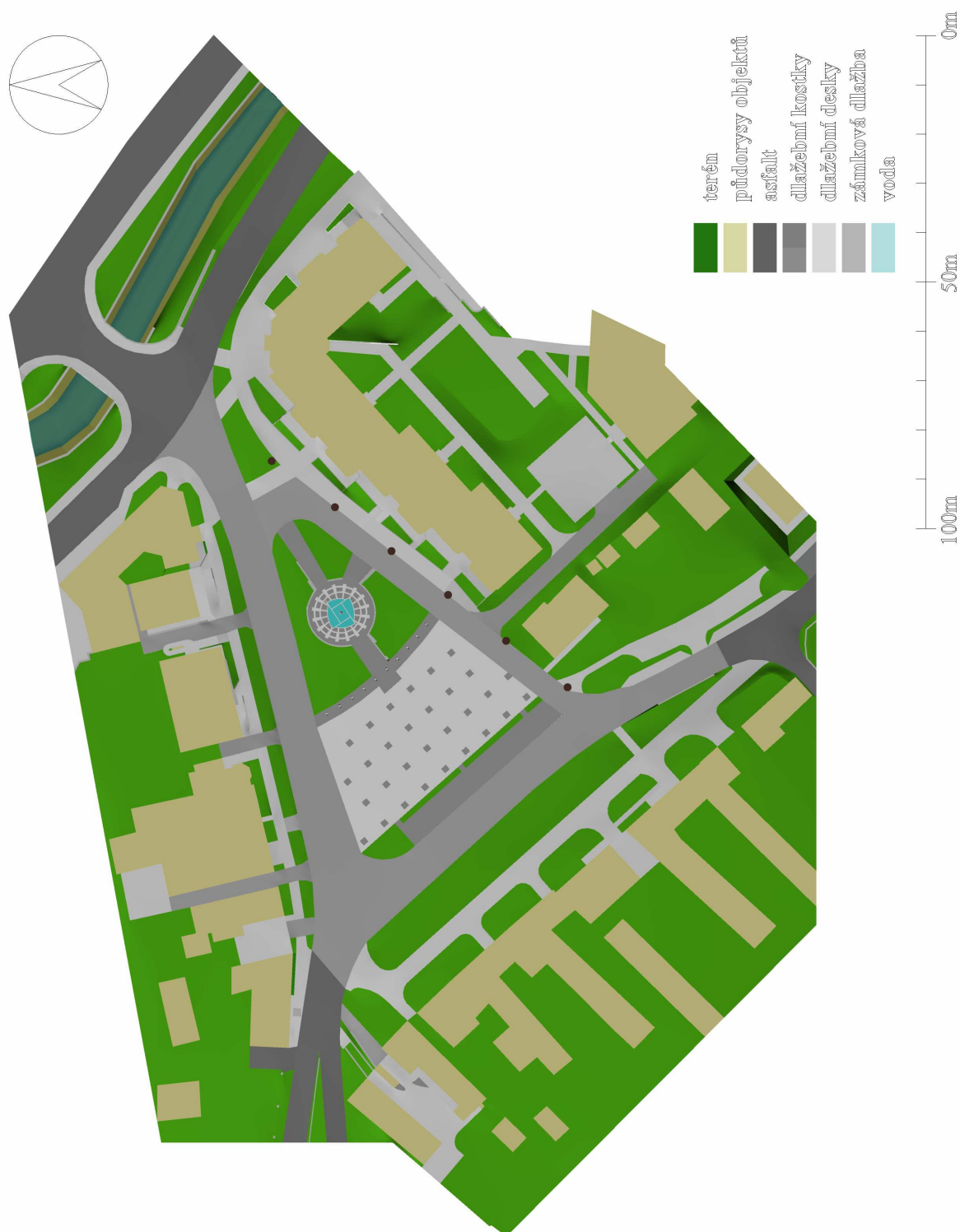

Obr. 41. Jihozápadní linie zástavby náměstí.

Osvětlení náměstí zajišťují lampy s převislými rameny. Jejich kovová konstrukce je natřená na černo (Obr. 41.).

Prostor, kterým se nadále budu zabývat je vymezen na Obr. 49..

Popis základních materiálů použitých na zpevněných plochách současného Horního náměstí představuje Obr. 42..

Obr. 42. Horní náměstí a okolí, současný stav – materiály povrchů.

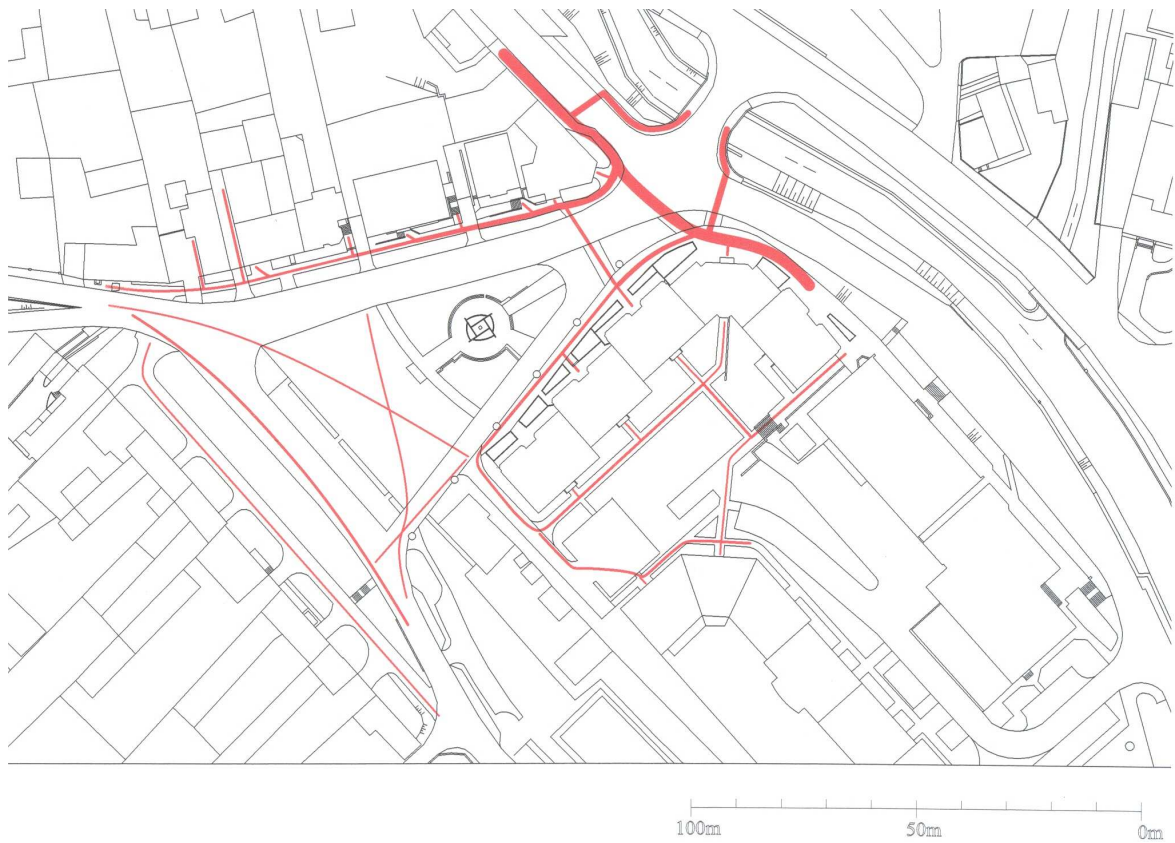
8.2.1 Geografická orientace

Hlavní osa náměstí prochází od severovýchodu k jihozápadu. Terén zvolna stoupá ve směru popsané osy, od potoka směrem k tzv. „starému městu“ ležícímu na úbočí kopce Šabatec (448 m.n.m.).

8.2.2 Mapování situace

Pohyb osob

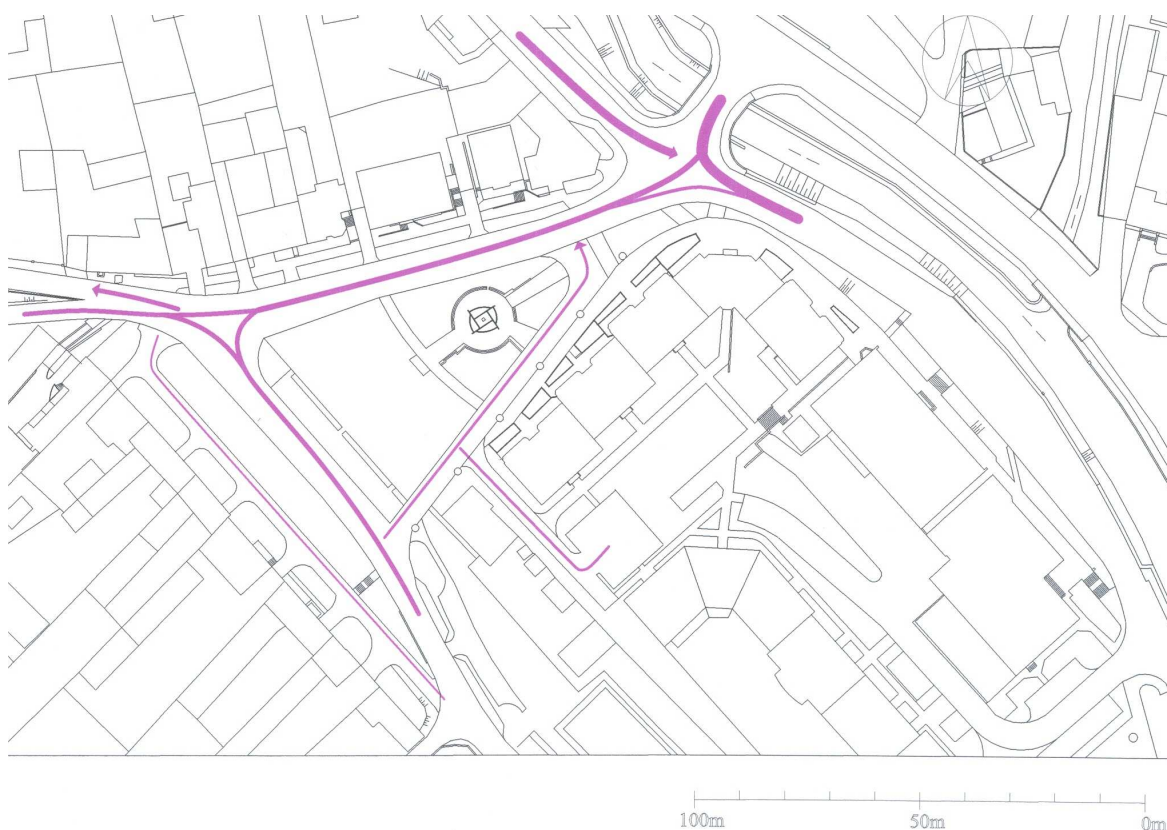
V půdorysu náměstí jsou vyznačeny hlavní pěší trasy. Četnost pohybu je orientačně odlišena tloušťkou linií (Obr. 43.).

Obr. 43. Hlavní pěší trasy.

Pohyb vozidel

V následujícím půdorysu jsou vyznačeny trasy motorových vozidel. Četnost jejich pohybu po těchto trasách je opět orientačně znázorněna tloušťkou linií (Obr. 44.). Šipky vyznačují jednosměrné komunikace.

Obr. 44. Hlavní trasy motorových vozidel.

Kulturní aktivity

Horní náměstí, hlavně však jeho vrchní plocha, slouží k pořádání různých akcí, kde se předpokládá přítomnost velkého počtu lidí a velké nároky na velikost prostoru. Jedná se například o rozsvěcování vánočního stromu, trhy spojené s poutí a podobně. Počet takových akcí je však poměrně malý.

Na náměstí má sídlo Nadace Jana Pivečky. V objektu Pivečkovy vily provozuje nejrůznější aktivity pro veřejnost. Různé kursy, semináře atd. Zároveň provozuje „nízkoprahové“ centrum KAMPAK určené mládeži, kde nabízí další možnosti. Centrum se nachází v jižním cípu náměstí. Je zde například možnost navštívit nealkoholický bar, výtvarný ateliér, keramickou dílnu apod.

Výrazným kulturním prvkem na náměstí je Městské muzeum. Jednu část expozice tvoří sbírka regionálních nálezů z nichž nejstarší pocházejí z pravěku. Druhá část expozice shromažďuje památky a dokumenty, které souvisí s velkou leteckou bitvou ve vzdušném prostoru nad Slavičínem 29. srpna 1944.

Setkávání lidí

Pomineme-li několik jednorázových akcí ročně, je Horní náměstí, v současné podobě, pramálo lákavé pro pobyt a setkávání lidí. Dlážděná plocha v horní části je, kromě zmíněných akcí, zcela prázdná a je využívána jen k přecházení z jedné strany náměstí na druhou. Plochu odděluje od horního parkoviště několik laviček, které nabízejí hezký výhled na náměstí. Pohledu dominuje zámek na pahorku za potokem. Lavičky jsou však využívány jen málo, neboť zde není nic, co by spočívající chránilo před slunečními paprsky v horkých dnech.

Ve spodní části středového trojúhelníku je sice prostor členěn tak, aby nabízel možnost k posezení na lavičkách kolem kašny, avšak vzhledem k tomu, že je zde jen plošná respektive zakrslá zeleň, opět není ve středu náměstí nic, co by ve slunečných dnech poskytovalo stín. Středová plocha je díky tomu také velmi málo využívaná a většinou prázdná.

Lidé se pohybují převážně po chodnících na severozápadní a jihovýchodní straně, kde se odehrávají téměř veškeré komerční aktivity, které jsou v tomto prostoru soustředěny.

Komerční aktivity

I když náměstí bylo původně významným regionálním tržištěm, historický vývoj šel jinou cestou. Náměstí dnes není přirozeným obchodním centrem města. Skladba obchodů není taková, aby náměstí bylo cílem každodenních nákupů. V horní linii náměstí je jediný obchod kde je nabízen atypický textil. Na severozápadě je to obchod s nábytkem, svatební salon, lékárna, restaurace s malou předzahrádkou a obchod se zahrádkářskými potřebami. Na jihovýchodní straně je obchod s počítačovým vybavením, optika a textil.

8.3 Koncepce nového řešení

8.3.1 Proč náměstí upravovat

Dlouhodobé zkušenosti ukazují, že stávající úprava dostatečně nerespektovala některé podstatné parametry nutné k tomu, aby se takovýto veřejný prostor stal skutečně živým srdcem města. Ano, řadu věcí nebylo možné změnit, neboť většinu objektů na Horním náměstí vlastní soukromí majitelé. Mnoho věcí, ale změněno být mohlo. A to co změněno bylo, ne vždy se podařilo. Proto je dnes Horní náměstí a především jeho střed, málo zajímavý pro obyvatele a návštěvníky města.

8.3.2 Zapojení veřejnosti do projektu – výsledky ankety

Jak uvádí Kathleen Madden, tvorba koncepce veřejného prostoru a vznik architektonického řešení by se dnes neměla obejít bez názoru komunity:

„Nejcennější poznatky o fungování určitého místa a návrhy na jeho zlepšení pocházejí od místních lidí, kteří vědí, co je nejdůležitější. Komunita by se měla do plánování zapojit co možná nejdříve, v ideálním případě před začátkem projektování. Lidé by měli být motivováni k tomu, aby se účastnili celého procesu a stali se tak „spolumajiteli“ a „správci“ daného místa při jeho vývoji.“⁶²

Kevin Lynch potvrzuje výše zmíněný citát tvrzením, že vysoce rozvinuté umění urbanistického navrhování je spojeno s výchovou pozorné a kritické veřejnosti. Jestliže se toto umění bude rozvíjet současně s veřejností, pak budou naše města pro své obyvatele zdrojem každodenního potěšení.⁶³

Abych mohl pracovat s názory obyvatel Slavičína na současnou podobu Horního náměstí, zvolil jsem, pro jejich zmapování, formu dotazníku. Ten obsahuje převážně uzavřené otázky. Respondenti vybírali vždy z několika navržených odpovědí. Taková podoba dotazníku byla nutná pro další zpracování odpovědí. V závěru jsou tři otevřené otázky. Rozdal a nebo rozeslal jsem 80 dotazníků, vrátilo se mi 47 vyplněných. Z toho bylo 23 od žen, 24 od mužů. Věková skladba se pohybovala od 15 do 74 let.

Vzhledem k tomu, že se nejedná o příliš početnou skupinu respondentů neprováděl jsem vyhodnocení procentuálně, ale uvádím u každé možnosti červeným číslem počet těch, kteří takto odpověděli. Z otevřených odpovědí jsem vybral to podstatné a uvádím v plném znění.

⁶² MADDEN, Kathleen. *Utváření místa*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2003. 99 s. ISBN 80-239-0614-3. Kapitola III., Zásady pro vytváření kvalitních míst, s. 29.

⁶³ LYNCH, Kevin. *Obraz města*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2004. 202 s. ISBN 80-7273-094-0. Kapitola V., s. 122.

I přes nevelký počet vrácených dotazníků, považuji výsledky za velmi zajímavé pro tvorbu nové podoby Horního náměstí. Dotazník byl anonymní.

DOTAZNÍK – Horní náměstí ve Slavičíně

1. Jste:

a. žena **23**

b. muž **24**

2. Váš věk: **17 – 74 let**

3. Jste spokojena/spokojen se vzhledem zástavby (obytné domy, obchody atd.) na Horním náměstí?

a. rozhodně ano **2**

b. spíše ano **19**

c. rozhodně ne **3**

d. spíše ne **23**

e. nevím **0**

4. Je podle Vás, řešení Horního náměstí, **jako celku**, účelné?

a. rozhodně ano **4**

b. spíše ano **15**

c. rozhodně ne **11**

d. spíše ne **14**

e. nevím **3**

5. Čemu by měla sloužit **vnitřní plocha** Horního náměstí?

a. pouze jako městský reprezentativní prostor a místo odpočinku obyvatel

a návštěvníků města **2**

b. reprezentativní městský prostor, místo pro odpočinek a příležitostné pořádání kulturních, společenských a politických akcí **14**

- c. reprezentativní městský prostor, místo pro odpočinek a příležitostné pořádání kulturních, společenských, politických a komerčních akcí (trhy atd.) **28**
- d. jako parkoviště a pro příležitostné pořádání kulturních, společenských, politických a komerčních akcí **3**
6. Je podle Vás, řešení **vnitřní plochy** Horního náměstí účelné?
- a. rozhodně ano **4**
- b. spíše ano **14**
- c. rozhodně ne **10**
- d. spíše ne **15**
- e. nevím **4**
7. Jste spokojena/spokojen se vzhledem **vnitřní plochy** Horního náměstí?
- a. rozhodně ano **2**
- b. spíše ano **18**
- c. rozhodně ne **10**
- d. spíše ne **17**
- e. nevím **0**
8. Je nutné více omezit automobilový provoz v některé části Horního náměstí?
- a. ano **10**
- b. ne **26**
- c. nevím **11**
- Pokud ano, napište ve které:
- *náměstí by mělo být pěší zónou klidu a setkávání občanů*
 - *automobilový provoz omezit v horní části, zohlednit občany se ZPS*
 - *v pravé části při pohledu od mostu (kolem NJP)*
 - *cesta kolem NJP by měla být jednosměrka směrem nahoru*

- *hlavně u integrovaných domů*
- *omezit nákladní dopravu v horní části*

9. Je nutné omezit parkování vozidel v některé části Horního náměstí?

a. ano	15
b. ne	25
c. nevím	7

Pokud ano, napište ve které:

- *hlavní cesta nad Horním náměstím*
- *naproti lékárně (uváděno opakovaně)*
- *na všech místech kromě horního parkoviště*
- *zakázat parkování odtahových vozidel na horní komunikaci*
- *parkování vozidel, ať jsou kdekoliv, působí neesteticky, hlavně na otevřeném prostoru*

10. Je nutné přidat parkovací místa na Horním náměstí?

a. ano	13
b. ne	31
c. nevím	3

11. Stromy na **celém** Horním náměstí jsou:

a. v dostatečném počtu	8
b. je jich málo	39
c. je jich mnoho	0

12. Plochy se zelení na **celém** Horním náměstí jsou:

a. dostatečné	10
b. je jich málo	37
c. je jich mnoho	0

13. Míst k sezení na celém Horním náměstí je:

a. dostatek	28
b. nedostatek	18
c. přebytek	1

14. Pokud existuje stavba nebo objekt, který vám na Horním náměstí vadí, napište prosím, který.

V opačném případě napište ne.

- *Kašna je otrěsný betonový pomník!*
- *kašna (uváděno opakovaně)*
- *zanedbaný dům na jihovýchodě (uváděno opakovaně)*
- *obchod s nábytkem (uváděno opakovaně)*
- *vydlážděná plocha převažující na náměstí*
- *některé fasády starých domů*
- *stodola na ul. Staroměstská*

15. Co byste změnila/změnil na Horním náměstí? Popište prosím v několika krátkých větách.

Pokud nic takového není, napište ne.

Odpovědi:

- *většinu roku nevyužitá prázdná plocha, náměstí neslouží jako střed města*
- *více stromů např. v okolí kašny*
- *udělat příjemnější a zároveň reprezentativnější prostor*
- *Vysazení vhodnějších druhů stromů, předláždění silnice na jihozápadní straně náměstí, odstranění bariéry v podobě patníku při severní straně styku silnice a pochozí shromažďovací plochy – zvednutí úrovně silnice, omezení zastavování vozidel poblíž křižovatky tvaru X – severozápadní cíp, co nejvíce schovat černé elektro-pomníčky – asi do nízké zeleně = plytké kořeny (což asi stejně z bezpečnostních důvodů nebude možné). Úplně ideální by dle mého názoru bylo jiné rozdělení ploch – tak narychlo mě napadá přesunutí plochy příležitostného pódia do východního cípu – divák se dívá shora dolů, tak jako v amfiteátru. Odpočinková zóna za případným rozebíratelným pódiem (např. vyšší keře kryjí jeho zadní – od zámku ne příliš vzhlednou stěnu po dobu pořádání nějaké akce, případně další odpočinkové zóny volněji přecházející ve shromažďovací plochu v koutech (SZ, JZ).*
- *rozhodně změnit hroznou betonovou kašnu, dát víc zeleně a stromů, části náměstí zútulnit, oddělit od cesty, aby to bylo místo i pro příjemné posezení*
- *Podklad na náměstí není zřejmě přizpůsoben k parkování vozidel, ale pokud by to šlo udělat, klidně by se mohla část náměstí změnit i v parkovací místa.*
- *výsadba vzrostlých stromů*

- *určitě bych odbourala ty kamenné plochy, více zeleně*
- *Celé centrum se svým výrazem velmi přibližuje stylu "podnikatelského baroka". Náměstí, které v dobách minulých mělo svou přirozenou lidovou podobu, se postupně přeměnilo na jednu velkou betonovou, velmi spoře využívanou plochu. Nevadí, že zde není dostatek míst k sezení, protože kolemjdoucí neláká sednout si uprostřed poledne (po dobrém obědě) na horkem sálající beton. To už zde raději postavme parkoviště...*
- *Jak je vidět z mých odpovědí, nejsem si zcela jist v tom, jakým způsobem plochu využít. Stávající dláždění vnitřní plochy náměstí neumožňuje parkování automobilů. Umožnit zde parkování (po předdláždění třeba kostkou) nebo ne? Méně parkovacích míst působí klidněji, na druhou stranu pohyb osob přímo přes náměstí je poměrně malý. Zeleně je málo, mělo by přibýt stromů zejména v zeleném pásu v horní části náměstí. Parkovacích míst málo – už dnes je náměstí obestavěno automobily. Vítám proto tento dotazník a rád se seznámím s jeho výsledky. A případnou diskuzi nad nimi vidím jako velmi účelnou.*
- *Nevím, avšak změna je potřebná, jelikož mi to nepřipadá jako náměstí.*
- *prostorové uspořádání náměstí, dlážděné plochy, obohacení o zeleň a stromy*
- *Více zeleně, stromů pro vytvoření stínu, lavičky pod stromy. Plocha pro hromadného setkávání lidí by měla být zachována. Neuškodila by motivace pro vytvoření prostoru pro občůdek s potravinami – možnost občerstvení... To ale není podstatné.*
- *více zeleně, méně aut, posezení, zahrádky k posezení atd..*
- *Zavést pěší zónu od Fontány (Bar u Fontány) po nárožní dům a tím omezit příliš velkou hustotu provozu na křižovatce u komerční banky. Na náměstí by měl být život nejen v době konání různých akcí, ale i v běžném denním životě. Více zeleně a vhodněji rozčlenit betonovou plochu na místa k případnému odpočinku.*
- *Vnitřní plochu upravit. Jak na náměstí, tak v ulicích v centru hlavně Mezi šenky na některých částech omezit parkování tak, aby tam nemohli deset hodin parkovat vlastníci a zaměstnanci obchodů a domů a zákazníci a návštěvníci buď odjedou nebo dochází z dálky.*
- *více zeleně, úprava kašny, zajímavější celková výsadba reprezentující jakýsi střed města*
- *kašnu, a více obchodů nebo podniků pro obyvatele, aby ožilo*
- *vysázela bych více stromů a květin*
- *1. Doplnění více zeleně, vysadit další stromy, současné stromy nahradit vzrostlejšími.*
- *2. Zbourat starý dům na jihovýchodě, vytvořit regulační podmínky na dostavbu bytových domů v tomto prostoru, vystavět nové byty.*
- *3. Zbourat prodejnu nábytku, stanovit regulační podmínky na dostavbu nové prodejny, vystavět novou prodejnu.*
- *4. Zbourat stodolu na Staroměstské ulici a rozšířit cestu na Šabatec.*
- *5. Oživit Horní náměstí o nové provozovny.*
- *6. Oživit využití plochy Horního náměstí.*
- *bylo by dobré přinést tam více života*
- *Přidala bych více zútulňujících a stínících objektů (stromů?), které by nabouraly dojem „nedokončené letištní“ plochy a navodily by více atmosféru zvoucí k pozastavení....*

- *Na současném náměstí auta moc nevdají, ale pokud by se změnil vzhled náměstí, ubrat, nebo soustředit do jednoho místa zelené plochy bych si představovala ne travnaté, ale osázené např. keři (listnatými).*
- *změnila bych poměr zeleně a betonu, také se mi nelíbí ta modrá barva, na levé straně náměstí*
- *líbila by se mi nějaká plastika, která by byla uměleckou dominantou náměstí, dokázal bych si také představit nějaké odvážnější řešení vnitřní plochy, například barevné ornamenty vytvořené za použití různých druhů dlaždic*
- *Pokud bych měl úplně volnou ruku, tak bych se snažil náměstí upravit modernějším stylem, třeba bych ke spolupráci přizval Romana Vrtišku a využil jeho práce s ocelí.*
- *Čištění vody v kašně.*
- *Náměstí by mělo být místem, které žije. Když tam skoro nic není, nejsou tam ani lidé, je tam pusto a neútně.*
- *Nasadil bych vhodnější druh stromů, pokud možno již odrostlých – javorů. Jsou košaté a rychle rostou – stín pro odpočinek. Příliš mnoho betonu. Kolem kašny vybudovat kruhovou pergolu osázenou popínavou zelení – zajištění stínu na lavičkách.*

16. Případné poznámky a připomínky k dotazníku:

- *...a na ty pomníčky⁶⁴ co tam nedávno vyrostly, bych nechal vytesat jména těch, kteří je mají na svědomí...pokud s tím něco neudělají.*

8.3.3 Koncepce

Koncepce revitalizace Horního náměstí ve Slavičíně vychází z výše popsaných nedostatků současného stavu a opírá se také o názory komunity i když není samozřejmě možné vyhovět všem. Předpokládá vytvoření příjemného místa, s dostatkem zeleně a stínu, kde bude možné pobývat, setkávat se, komunikovat a nakupovat. Součástí řešení budou i vodní prvky s tekoucí vodou, které do náměstí výrazněji přinesou dynamiku, proměnlivost, příjemné zvukové a optické vjemy. Náměstí by mělo oživit několik výrazných plastik, které budou příjemně kontrastovat s převážně geometrickým řešením celého prostoru. Bude zachována jeho funkce, jako místa pro větší shromažďování lidí při jednorázových akcích. K oživení by mělo přispět také rozšíření komerčních aktivit v tomto prostoru i když to je možné provést, vzhledem ke vlastnickým poměrům, jen velmi omezeně.

⁶⁴ Elektrorozvodny umístěné po celém obvodu náměstí. (Obr. 40.)

Bude třeba také zabývat se parkováním vozidel, aby jimi nebyla středová plocha opticky i fakticky oddělována od jiných částí náměstí. Předpokládám také, alespoň v omezené míře, obnovení původní tržní funkce náměstí.

Náměstí bude zprůchodněno směrem od středu k severozápadu a prostor bude upraven tak aby bylo možné bezpečně přecházet přes komunikace. Na ploše náměstí nesmí být žádné bariéry, které by bránily pohybu hendikepovaných lidí.

8.3.4 Popis řešení

Úprava terénu

Základem řešení je výrazná úprava terénu ve spodní části náměstí a vytvoření několika teras. Toto řešení volím proto, aby v prostoru, kde při běžném provozu předpokládám největší pohyb lidí, vznikly vodorovné plochy. To je pro pohyb a pobývání zde mnohem příjemnější, než situace kdy je celý prostor svažité. Zároveň se tak odstraní terénní zářezy, které jsou dnes před obchody, protože chodníky před výklady jsou horizontální, ale původní okolní terén svažité. Tím se opticky více otevře a uvolní přístup k obchodům.

Komunikace

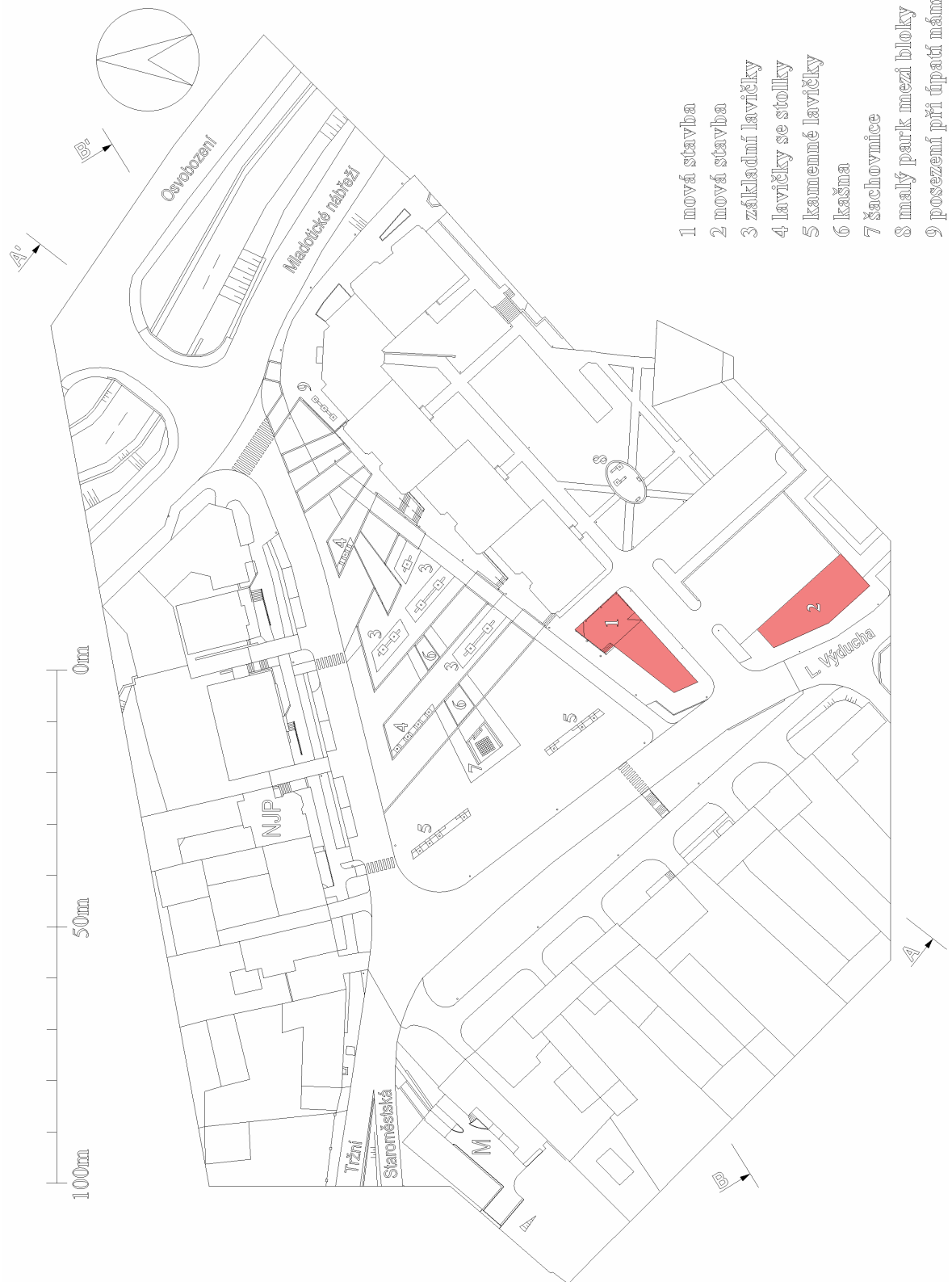
Změna terénu si vynutila také úpravu profilu komunikace, která prochází náměstím na jihovýchodní straně. Vznikl stupňovitý profil. To výrazně omezí rychlost projíždějících vozidel. Vzhledem k tomu, že úhly sklonu svažitých částí komunikace nepřekročí 8° , neměl by takový profil působit žádné větší problémy. Pohyb vozidel po této komunikaci bude minimální, vjezd bude mít povoleno jen zásobování obchodů v integrovaných domech a proto bude většinou sloužit pro pohyb pěších. Celý prostor musí zůstat přehledný a bezpečný.

Souběžně se zmíněnou komunikací je, v linii kolem obchodů, převýšení překonáváno pomocí schodišť. Chodec tak může volit, kterou trasou se vydá. Zároveň je dosaženo toho, aby na náměstí nevznikaly takové překážky, které by bránily pohybu lidem na invalidních vozíčkách.

Komunikace na jihozápadě a severovýchodě náměstí zůstanou průjezdné jako doposud. Bude upravena jejich šířka a změněno parkování motorových vozidel.

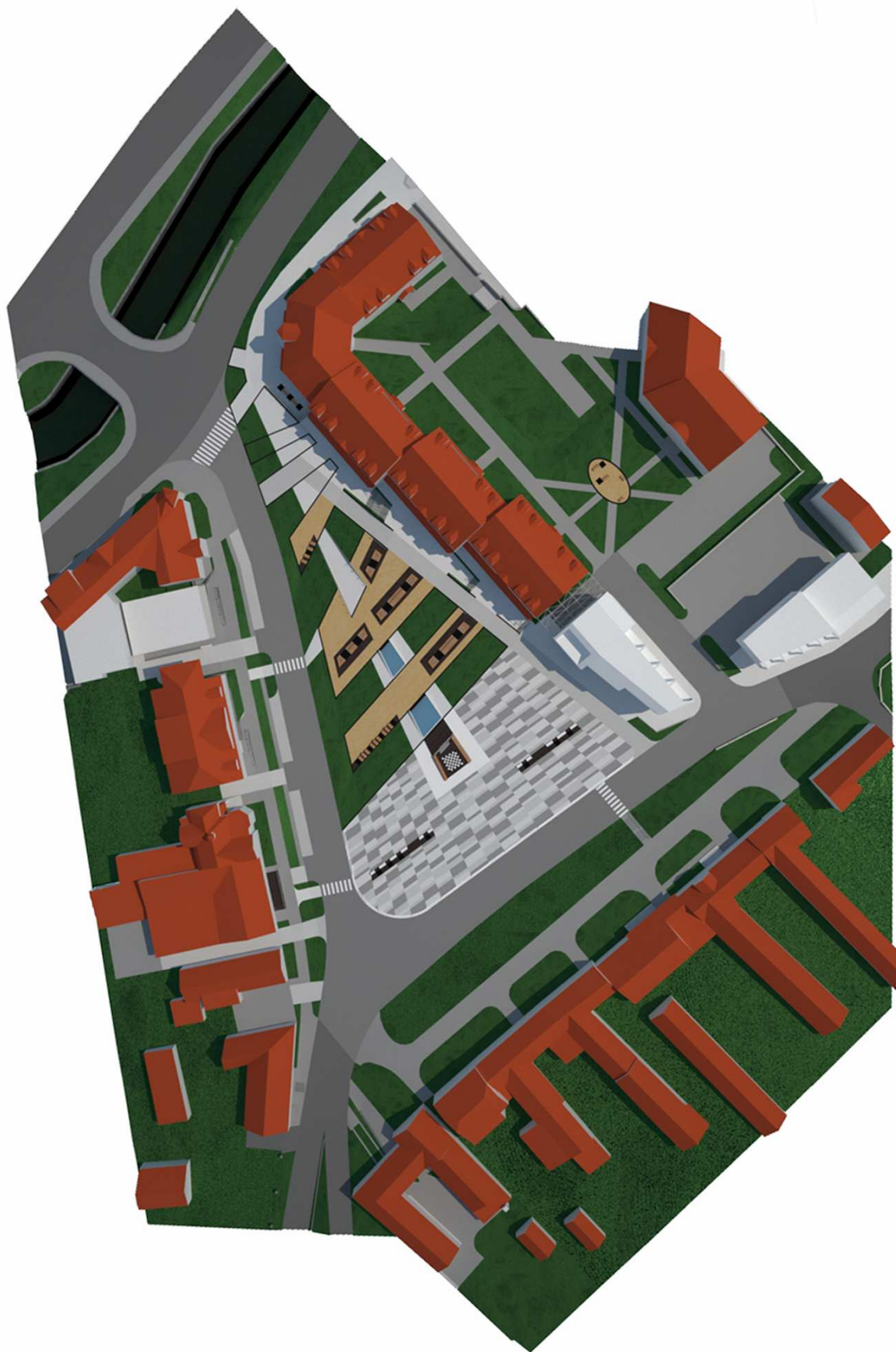
Obr. 45. Horní náměstí a okolí – půdorys nového řešení.

Obr. 46. Půdorys modelu nového řešení s popisem nových objektů a prvků. Vyznačení vedení řezů.

Obr. 47. Profily řezů.

Obr. 48. Rendering nového řešení *Horního náměstí* – pohled shora.

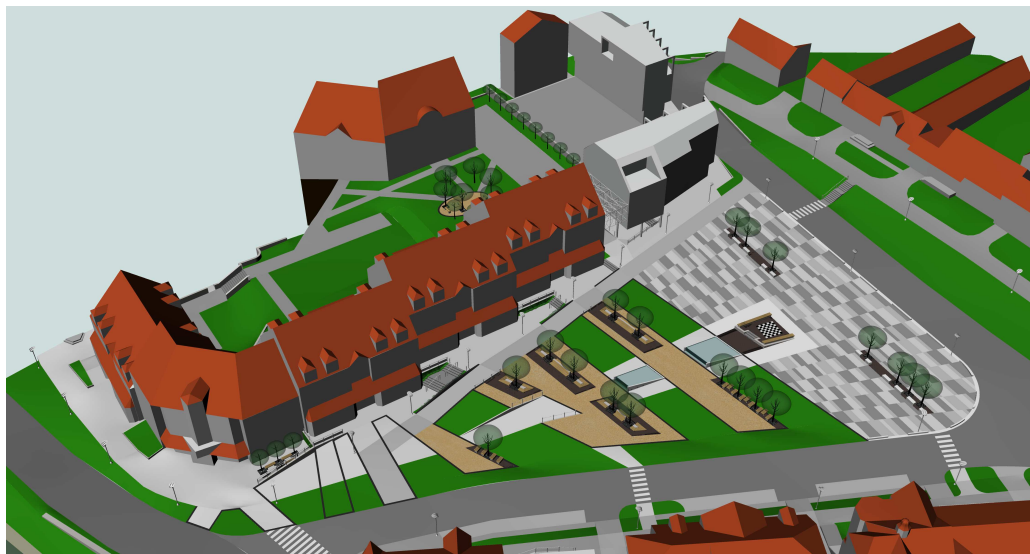
Obr. 49. Vymezení modelu nového řešení.

Obr. 50. Rendering modelu náměstí od severovýchodu.

Obr. 51. Rendering modelu náměstí od jihozápadu.

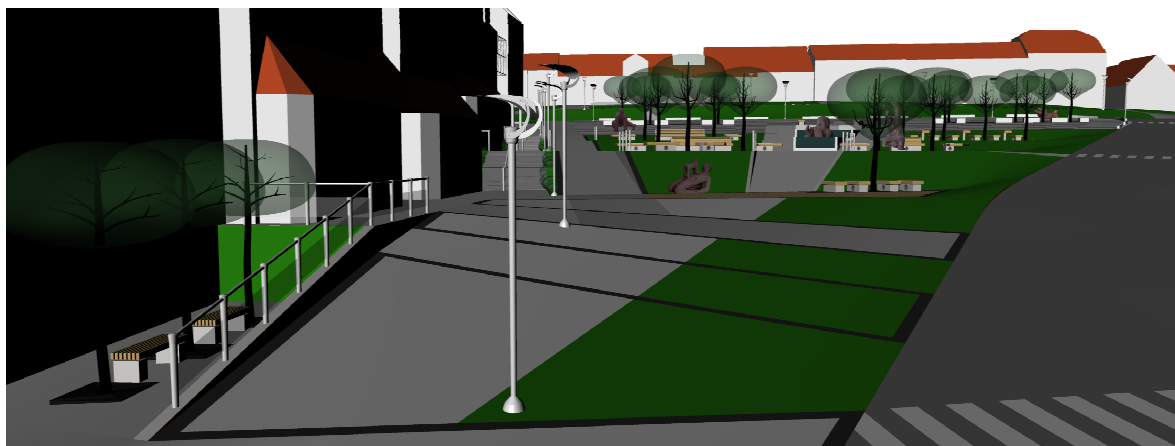
Obr. 52. Rendering modelu náměstí shora.

Obr. 53. Rendering modelu náměstí – středová plocha.

Obr. 54. Rendering modelu náměstí.

Obr. 55. Rendering modelu – úpatí náměstí.

Parkování

Parkování na jihovýchodní a jihozápadní straně bude zakázáno. Na severozápadě bude přesunuto na druhou stranu komunikace, tam kde jsou obchody a opatřeno bezpečnostním pásem. Budou zde vytvořena místa pro bezpečné přechody což o dvě místa omezí počet parkujících.

Celkový úbytek parkovacích ploch bude kompenzován vytvořením velkého parkoviště pro dvacet vozidel v prostoru za dvěma novými objekty v jižním cípu náměstí. Malé parkoviště, mezi bloky za linií integrovaných domů na jihovýchodě, bude z prostoru mezi domy přesunuto. Jelikož slouží hlavně obyvatelům zmíněných domů, zůstane v jejich těsné blízkosti a jeho kapacita bude zachována. V prostoru mezi bloky domů tak může místo parkoviště, skrz které se dokonce vstupovalo do jednoho domu, vzniknout příjemný malý park se stinným posezením. Předpokládám, že jej budou nejvíce využívat mladé rodiny s dětmi, kterých je ve zmíněných, poměrně nedávno postavených domech mnoho.

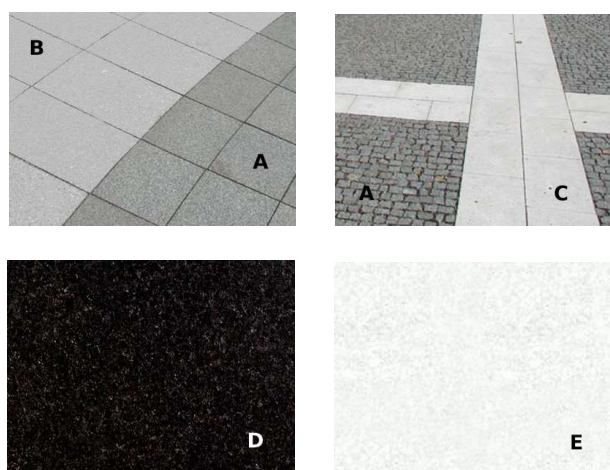
Velké parkoviště bude od jejich domů pohledově odděleno řadou stromů.

Obr. 56. Parkovací plochy v novém řešení náměstí.

Materiály

Na zpevnění ploch na náměstí jsou použity různé materiály aby při pohybu chodec zažíval kontakt s různými povrchy.

Obr. 57. Použité kamenné materiály.

A - Šluknovský syenit, **B** - Rožanská žula, **C** – Slezská žula,

D – New tijuca black, **E** – Pearl.

Materiály ABCD dodává firma Kamenoprůmyslové závody s.r.o. Šluknov ve formě dlažebních desek, dlažebních kostek, případně atypických dílů.⁶⁵

Materiál D dodává firma Alekos Brno. Je možné připravit dlažební desky potřebných rozměrů i atypické díly pro kašny.⁶⁶

Zámkovou dlažbu *Klasico* dodává firma Best Kaznějov.

Obr. 58. Zámková dlažba
Klasico.⁶⁷

Obr. 59. Písek.

Plochy kolem laviček budou tvořeny horním dubovým roštem, montovaným na spodní dubový rošt (Obr. 62. a 73.).

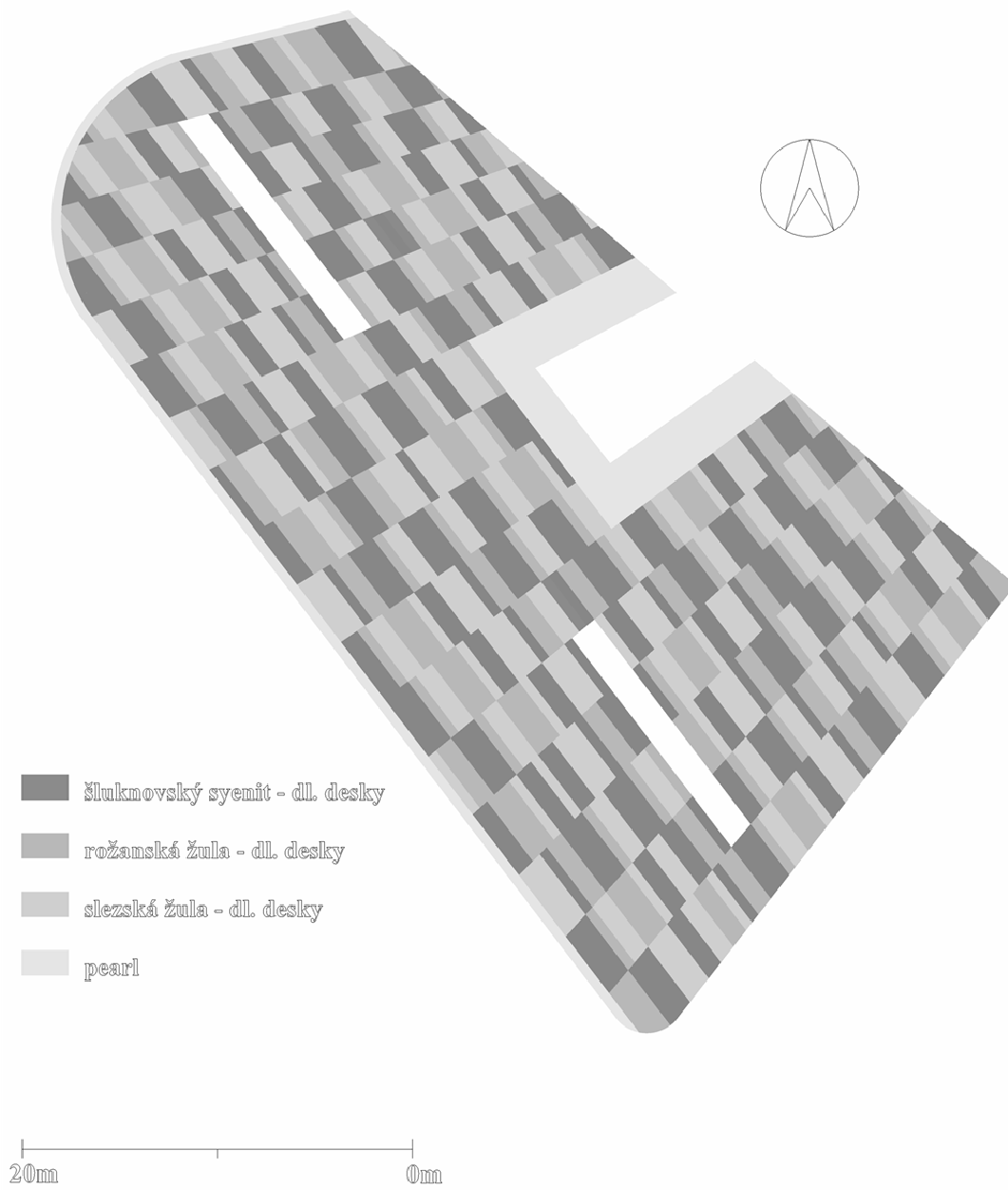
⁶⁵ UP FRONT. *Kamenoprůmyslové závody s.r.o., Šluknov* [online]. C2005 [cit.2009-3-11]. Dostupné z: <<http://www.kz-sluknov.cz/index.php?txt=desky>>.

⁶⁶ *Mramor, Žula, Alekos* [online]. [cit.2009-3-11]. Dostupné z: <http://www.mramor-alekos.cz/vzornik_kamene.html?stranka=>>.

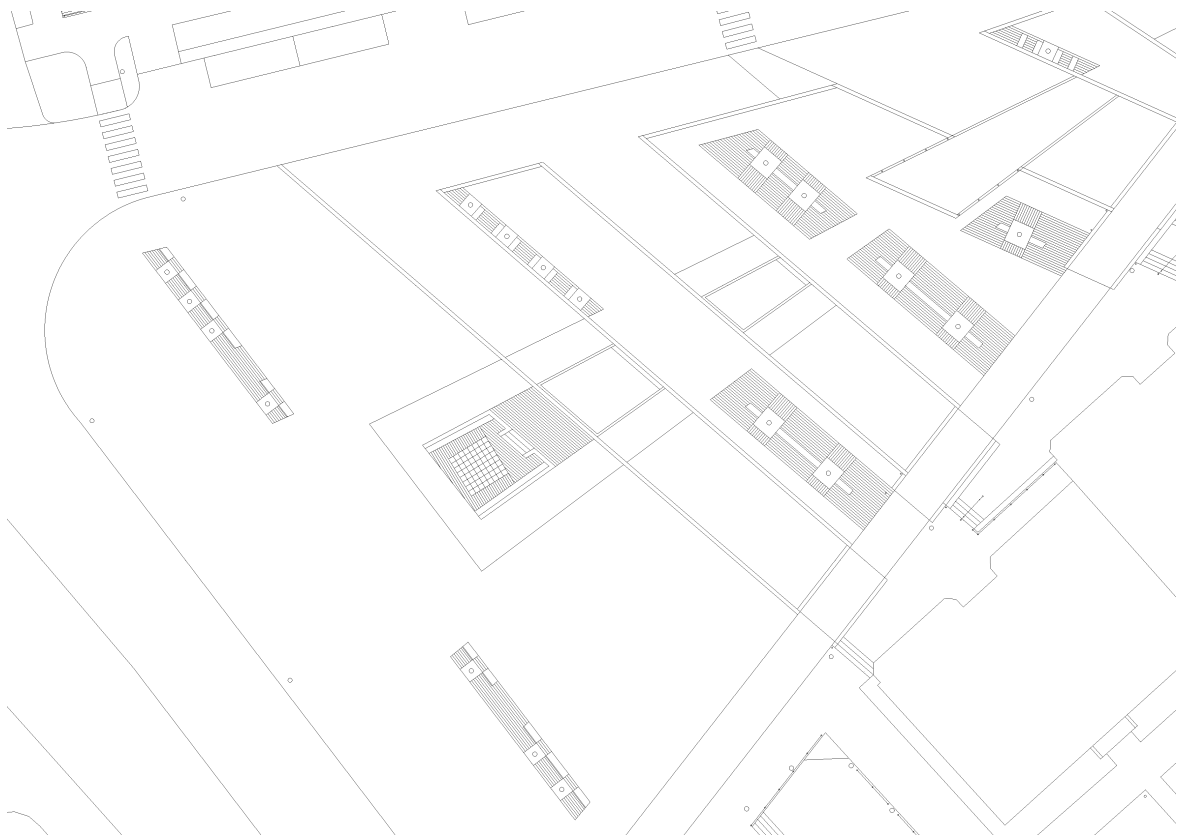
⁶⁷ B MEDIA SOLUTIONS. *BEST – nejkvalitnější betonové výrobky* [online]. [cit.2009-3-11]. Dostupné z: <<http://www.best-as.cz>>.

Obr. 60. Materiály povrchů nového řešení *Horního náměstí*.

Obr. 61. Detail skladby materiálů na horní ploše náměstí.

Obr. 62. Způsob kladení horních dřevěných roštů ve středové ploše náměstí.

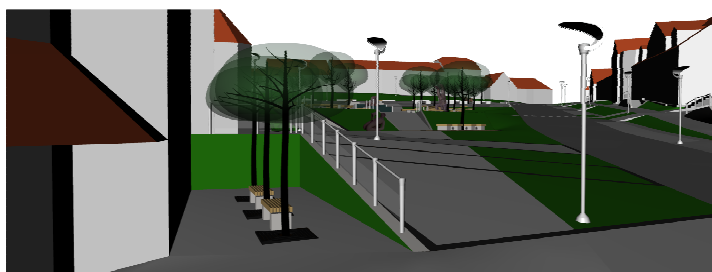
Zeleň

K zastínění vnitřních ploch jsou v pravidelných řadách vysázeny stromy - javory. Svahy mezi terasami jsou zatravněny. Kolem stromů jsou ochranné rošty, které chrání jejich kořenový systém a přitom nebrání průniku vláhy.

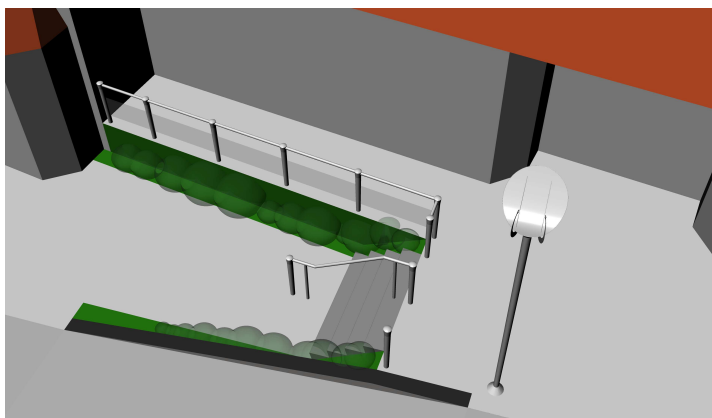
Svislé plochy vzniklé zahloubením schodišť do terénu jsou porostlé popínavými rostlinami. Mezi schodišti a těmito plochami jsou osázeny keře, které opticky vyplní prázdný prostor. V zářezu při úpatí svažité plochy náměstí tak navíc vznikne další stinné místo k příjemnému posezení (Obr. 64. a 65.).

Obr. 63. Výsadba stromů v novém řešení.

Obr. 64. Svislá, zelení porostlá stěna na úpatí náměstí.

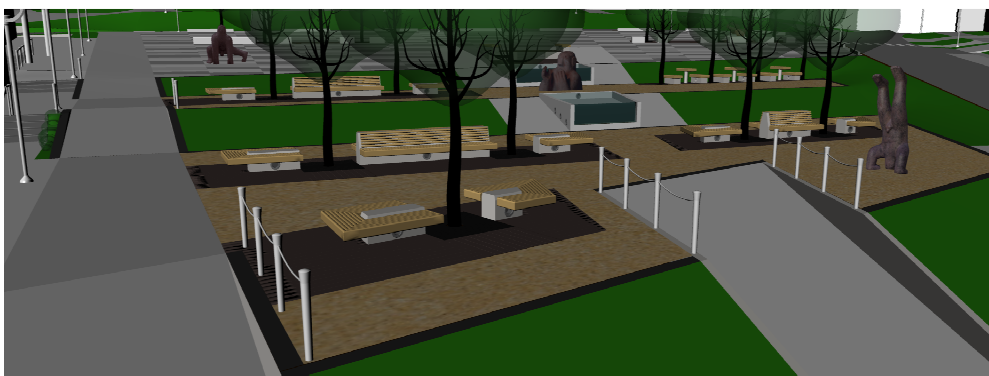
Obr. 65. Zelení porostlé zídky a keřová výplň.

Mobiliář

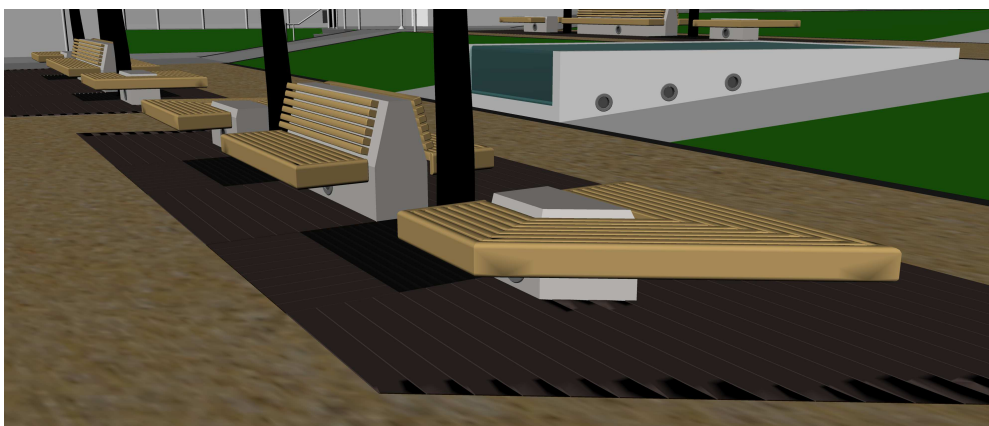
Jako základ mobiliáře náměstí jsem navrhnul pevně ukotvené lavičky, které tvoří jednu z dominant náměstí (Obr. 66.). Ve spodní části jsou nosnými prvky laviček betonová žebra. Z nich vystupují konzoly z nerez oceli, na kterých jsou připevněna ramena z nerezových profilů. Ta pak nesou dřevěné tvarované latě, které tvoří vlastní sedák, respektive opěradlo.

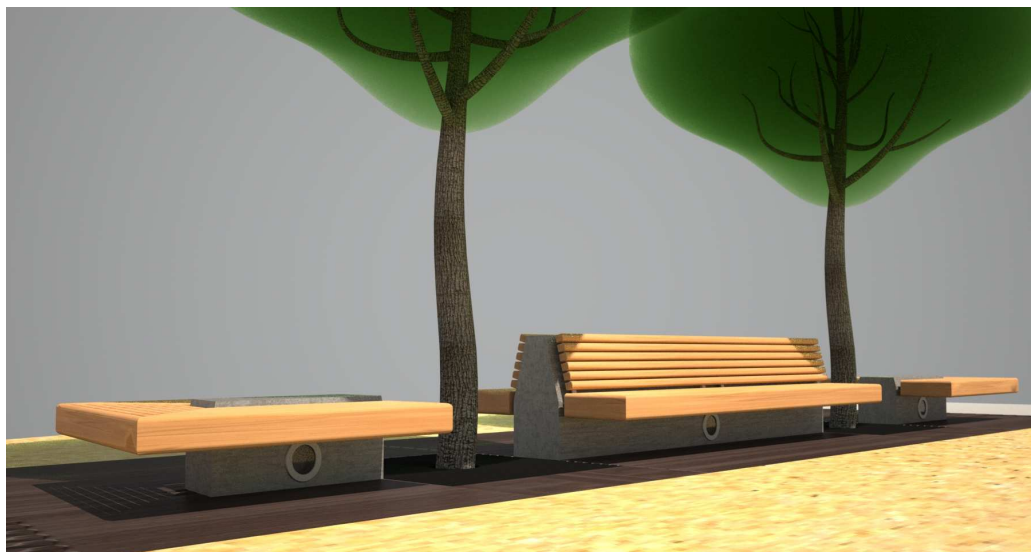
Obr. 66. Základní lavičky - rendering.

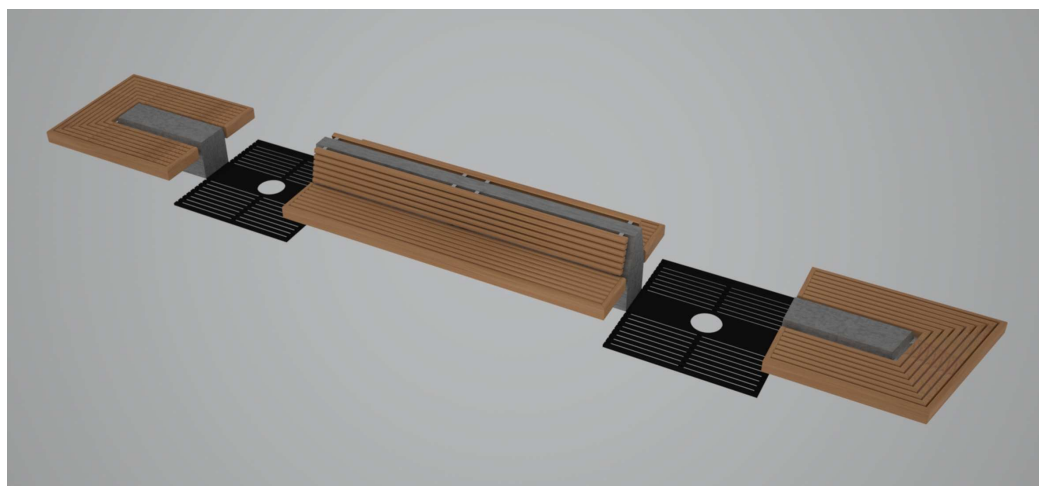
Obr. 67. Základní lavičky – rendering celkového pohledu.

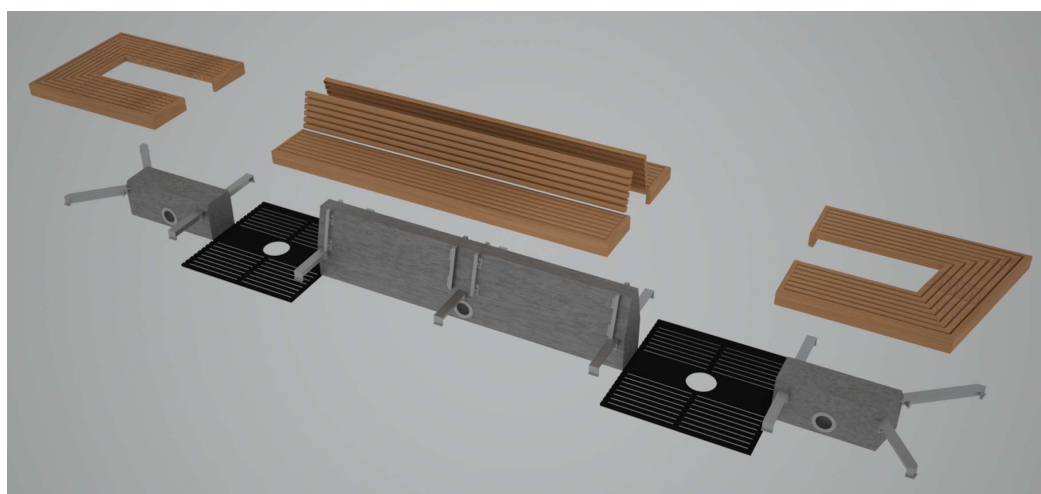
Obr. 68. Rendering základní lavičky - detail.

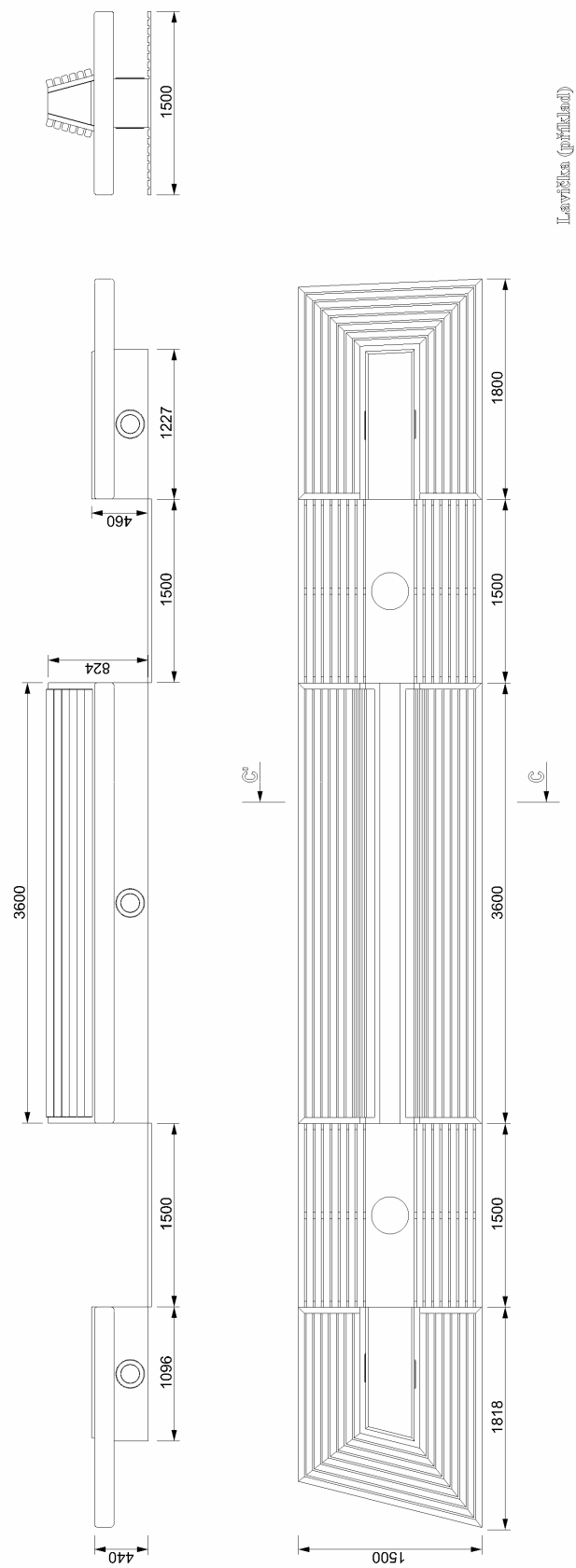
Obr. 69. Rendering základní lavičky se stromy.

Obr. 70. Rendering základní lavičky s rošty pro stromy.

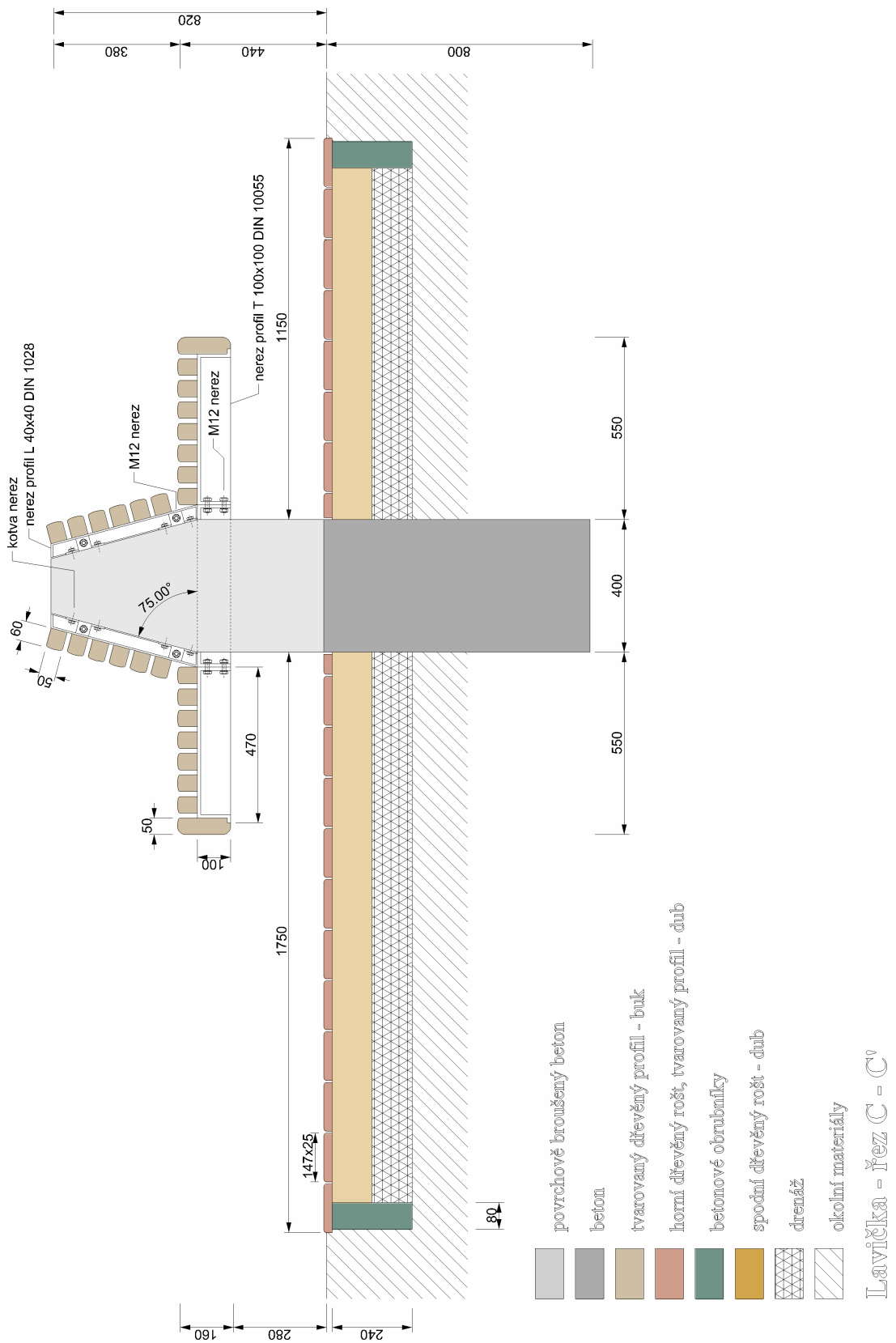

Obr. 71. Rendering konstrukce základní lavičky.

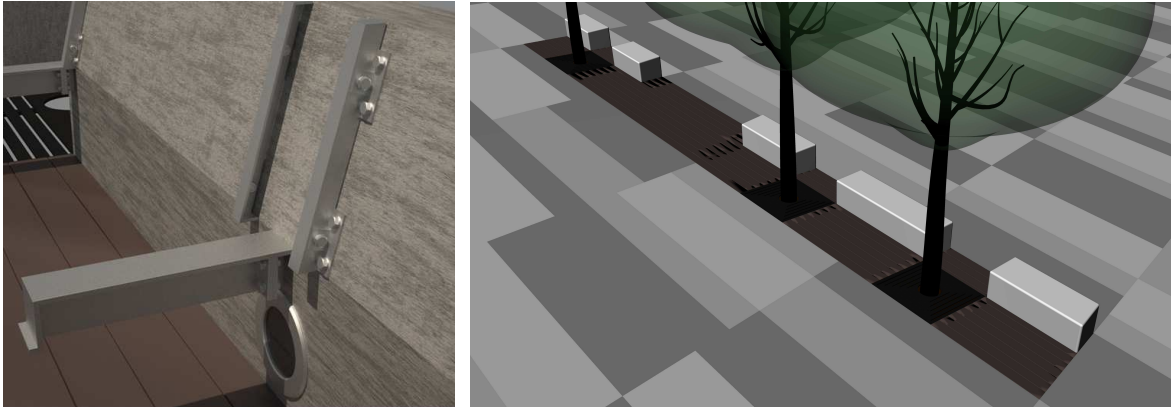

Lavička (příklad)

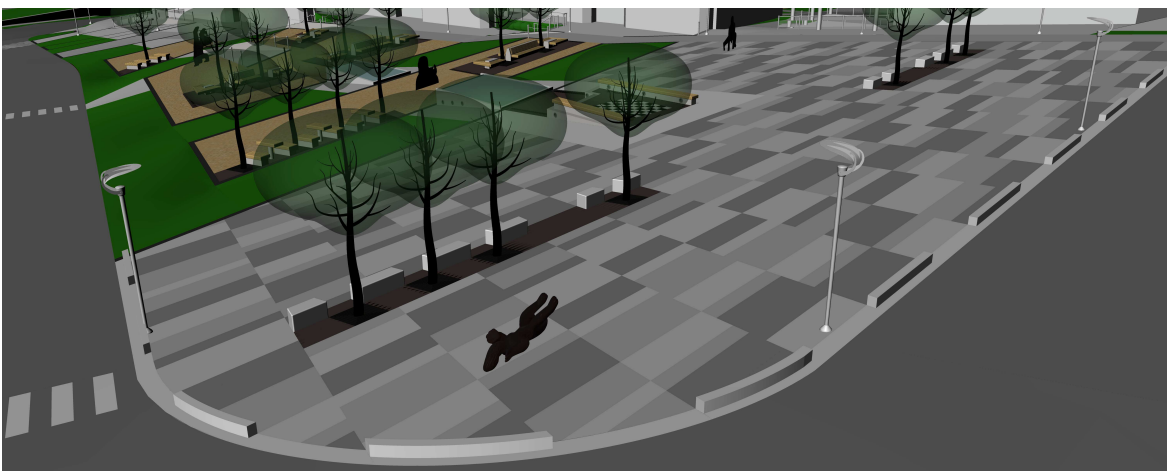
Obr. 72. Výkres základní lavičky (příklad).

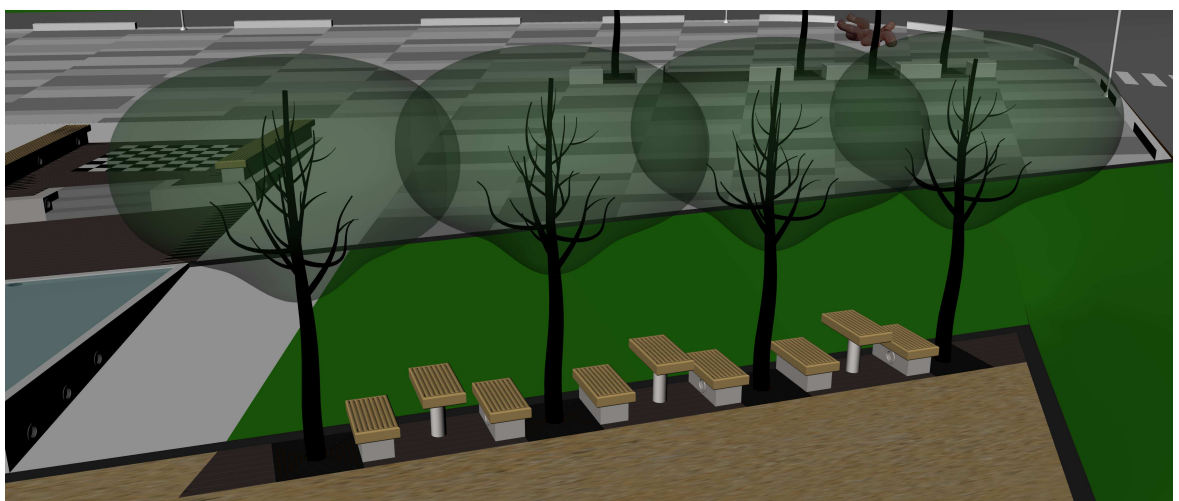
Obr. 73. Základní lavička řez C – C'.

Obr. 74. Detail konzoly základních laviček a kamenné lavičky pro horní plochu náměstí.

Obr. 75. Horní plocha náměstí s kamennými lavičkami.

Obr. 76. Lavičky se stolky na hřišti pro petangue, vlevo šachovnice s lavičkami.

Obr. 77. Posezení na úpatí náměstí.

Obr. 78. Lavičky v malém parku mezi bloky domů.

V případě potřeby může být mobiliář náměstí ještě doplněn mobilními lavičkami *LIMBA* od firmy mm cité Zlín.⁶⁸

⁶⁸ *mm cité* [online]. C 2006, poslední revize 2010 [cit.2009-3-8]. Dostupné z: <http://www.mmcite.com/cz/katalog/>.

Obr. 79. Lavička *LIMBA*.

LL110-LL111 Parková lavička bez opěradla

LL110b: sedák délky 1,5 m z borového dřeva
LL110t: sedák délky 1,5 m z tropického dřeva
LL111b: sedák délky 1,8 m z borového dřeva
LL111t: sedák délky 1,8 m z tropického dřeva

LL150-LL151 Parková lavička s opěradlem

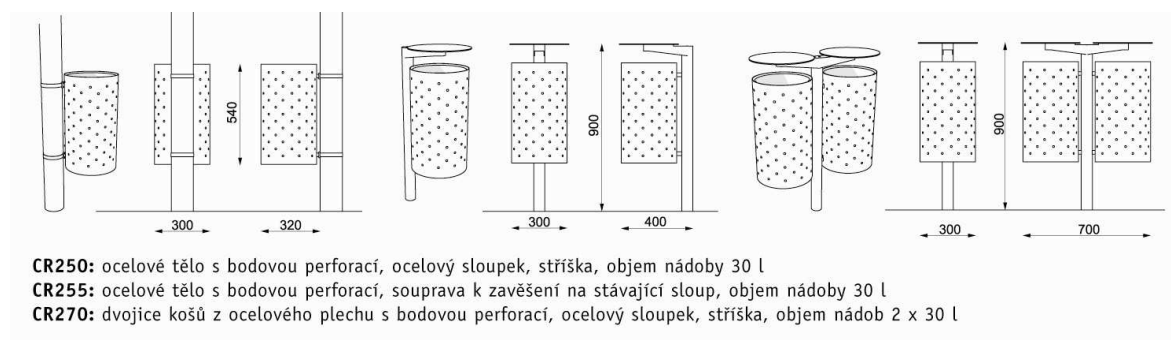
LL150b: sedák i opěradlo délky 1,5 m z borového dřeva
LL150t: sedák i opěradlo délky 1,5 m z tropického dřeva
LL151b: sedák i opěradlo délky 1,8 m z borového dřeva
LL151t: sedák i opěradlo délky 1,8 m z tropického dřeva

Obr. 80. Různé typy laviček *LIMBA*.

Od stejné firmy jsou odpadkové koše⁶⁹ z matné nerezoceli:

Obr. 81. Odpadkové koše.

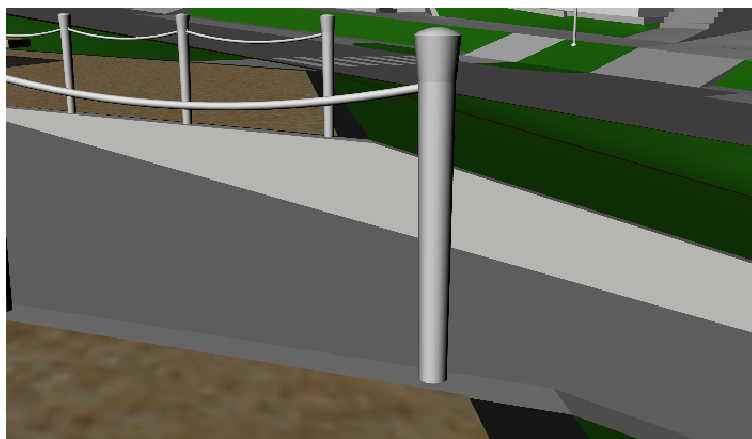

Obr. 82. Různé varianty odpadkových košů.

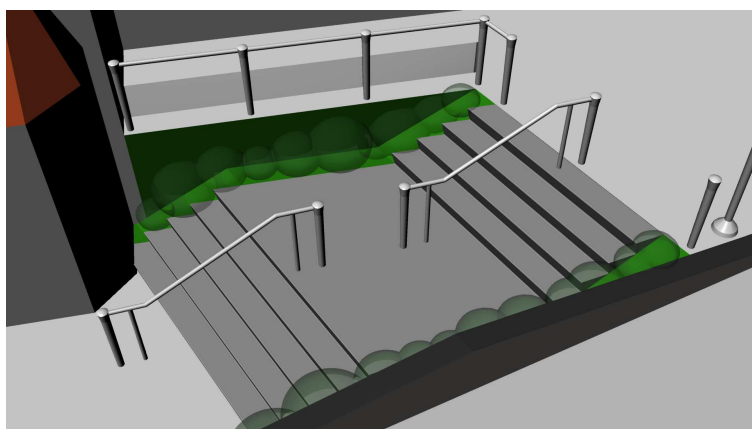
Jako bezpečnostní prvky slouží na náměstí zábradlí a zahrazovací sloupky mezi nimiž jsou zavěšeny řetězy. Bezpečnostní výplň zábradlí tvoří tvrzené sklo a nebo mřížka z nerezoceli. Sloupky zábradlí mají identický tvar jako zahrazovací. Materiálem je matná nerezová ocel.

⁶⁹ *mm cité* [online]. C 2006, poslední revize 2010 [cit.2009-3-8]. Dostupné z:

<<http://www.mmcite.com/cz/katalog/>>.

Obr. 83. Zahrazovací sloupek s řetězem, výška 98 cm.

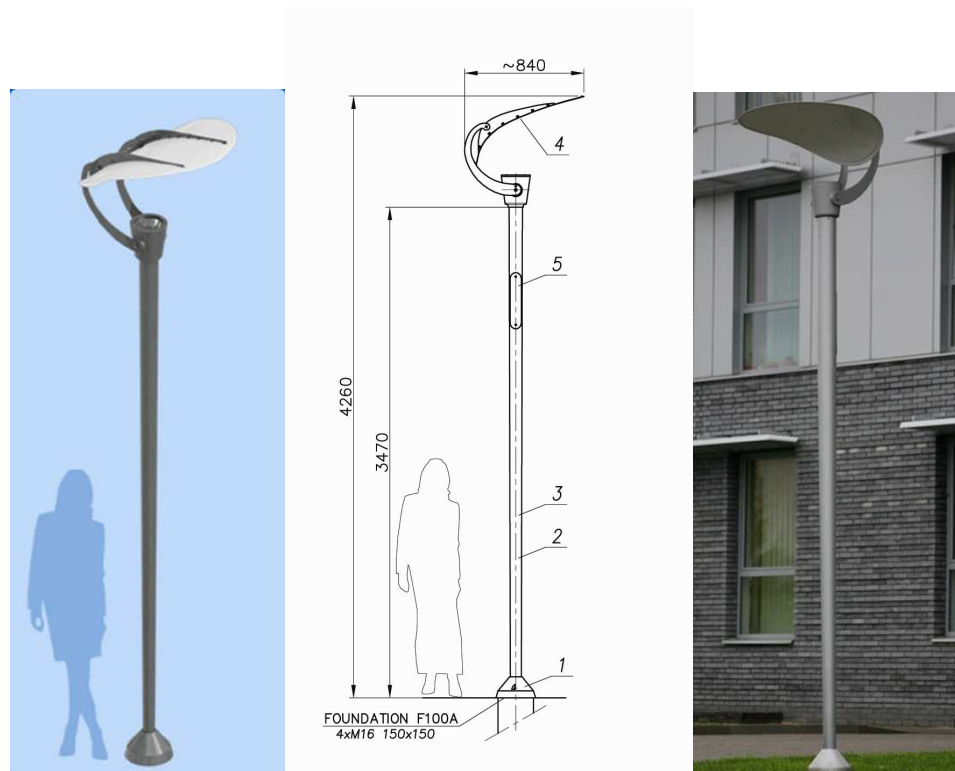
Obr. 84. Zábradlí.

Obr. 85. Detail zábradlí s mřížkou výplně.

8.3.5 Osvětlení

Osvětlení obvodové části náměstí zajišťují vertikální lampy (Obr. 86.), které využívají odraženého světla. Úhel odrazu se dá nastavit naklápěním odrazné plochy. Lampy působí jako tvarově poměrně výrazné objekty. Elipsa odrazného zrcadla je dalším oživujícím kontrastem relativně strohé geometrie půdorysu náměstí. Povrchová úprava sloupů a konzol je matně stříbrná.

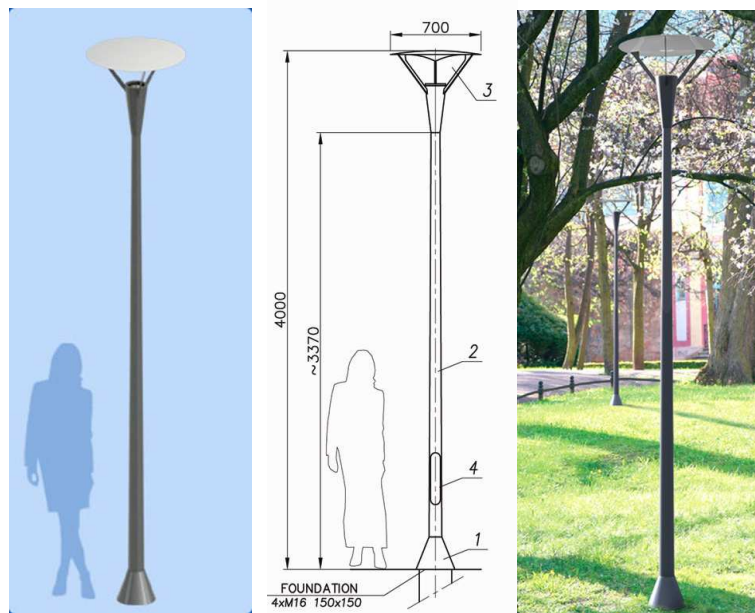

Obr. 86. Osvětlení obvodu náměstí – svítidlo WS 4.⁷⁰

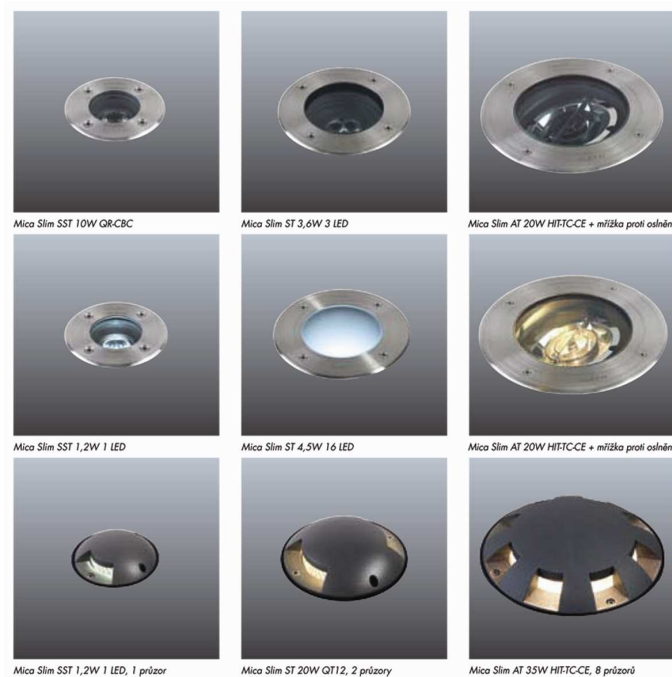
Prostory bezprostředně přiléhající k náměstí, které však nejsou jeho součástí jsou nasvícena jednodušším typem svítidel (Obr. 87.), která opět využívají principu odraženého světla.

Vnitřní plocha náměstí je nasvícena zapuštěnými světly (Obr. 88.). Jsou zapuštěna v betonových žebrech laviček, v zídkách a bočních dílech fontán. Stejnými světly jsou nasvíceny i vodní plochy a plastiky. Střed náměstí tak v noci získá zvláštní tajemné světlo.

⁷⁰ SU DESIGN. *Art metal* [online]. [cit.2009-3-8]. Dostupné z: <<http://www.art-metal.pl>>.

Obr. 87. Osvětlení prostorů v okolí náměstí – svítidlo WS 6.⁷¹

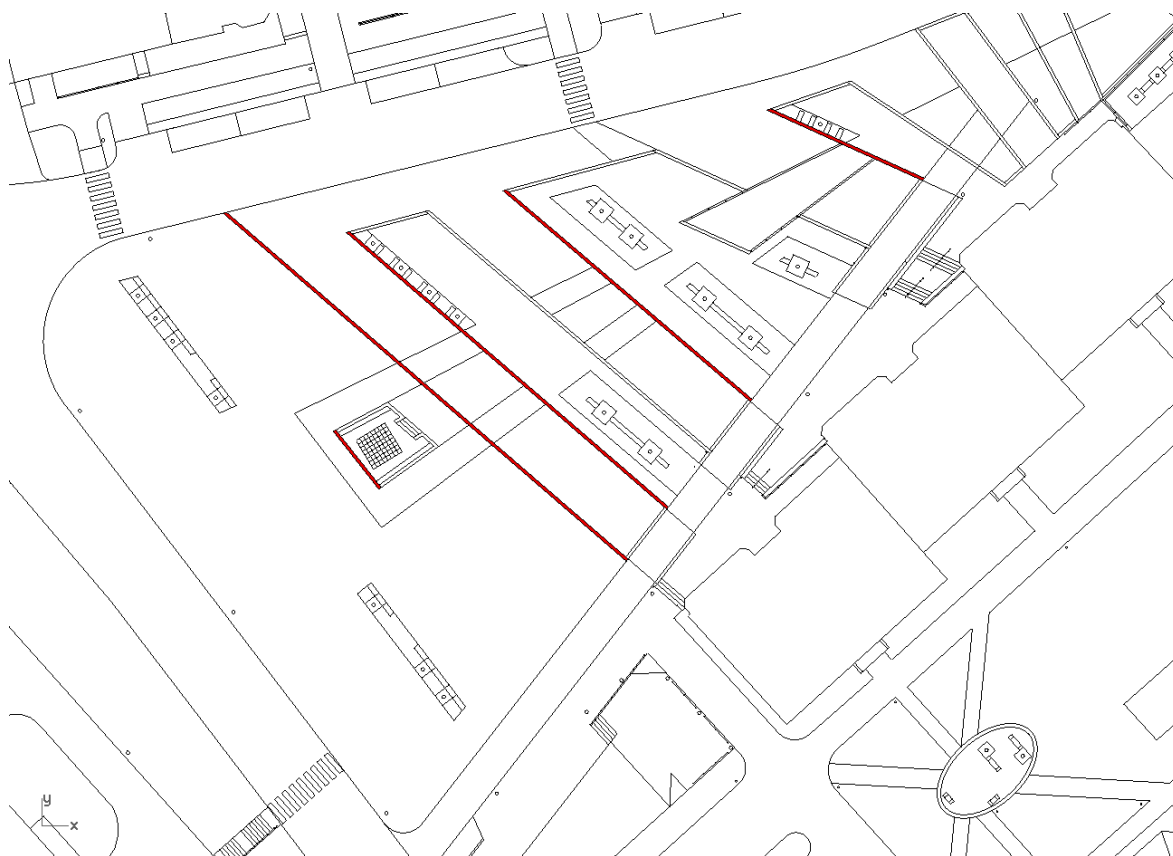
Obr. 88. Zapuštěné svítidlo MicaSlim.⁷²

⁷¹ SU DESIGN. *Art metal* [online]. [cit.2009-3-8]. Dostupné z: <<http://www.art-metal.pl>>.

⁷² THORN. *Thorn – Lighting people and places* [online]. C2010 [cit.2009-3-10]. Dostupné z: <http://www.thornlighting.cz/cz/cs/products_new_products_f.htm>.

8.3.6 Odvodnění středové plochy

Odtok povrchové vody je ve svažité středové ploše zajištěn příčnými odvodňovacími žlaby (Obr. 89.). Černé litinové rošty žlabů jsou integrovány do černé lomené linie (New tijuca black), která prochází celou středovou plochou náměstí.

Obr. 89. Umístění odvodňovacích žlabů.

Obr. 90. Odvodňovací žlaby.⁷³

⁷³ MEA METAL APPLICATIONS. *MEA* [online]. [cit.2009-3-10]. Dostupné z: <http://www.mea.cz>.

8.3.7 Plastiky

Vzhled náměstí dotvářejí plastiky od sochaře Maria Kotrby. Odlity do bronzu s tmavě hnědou patinou. Níže uvedené obrázky jsou pouze orientační s jinými druhy patinování. Konkrétní sochy by samozřejmě musely být vytvořeny s ohledem na daný prostor. A tomu podřízeny i jejich proporce. Kvůli bezprostřednějšímu kontaktu návštěvníků s plastikami je navrhuji vytvořit a instalovat bez soklů.

Sochy jsou lidskými figurami v nadživotní velikosti. Tvoří kontrast vůči geometrii náměstí, zlidšťují jej a svým způsobem zalidňují. S nadsázkou se dá říct, že žádný člověk už nebude na náměstí sám.

Obr. 91. Marius Kotrba: *Stojka* a *Zelená žena se psem*.

Obr. 92. Marius Kotrba: *Cvičenec* a *Cvičenka*.⁷⁴

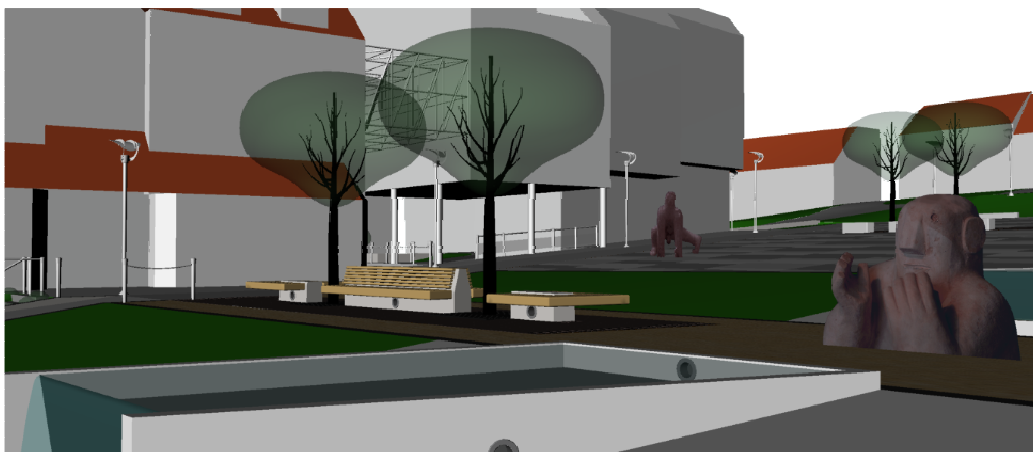
⁷⁴ Doc. Kotrba Marius, *ak. soch.*[online]. [cit.2009-3-8]. Dostupné z: <<http://www.kotrbamarius.cz>>.

Obr. 93. Marius Kotrba: *Po prsa*.

Obr. 94. Plastiky v prostoru náměstí - rendering.

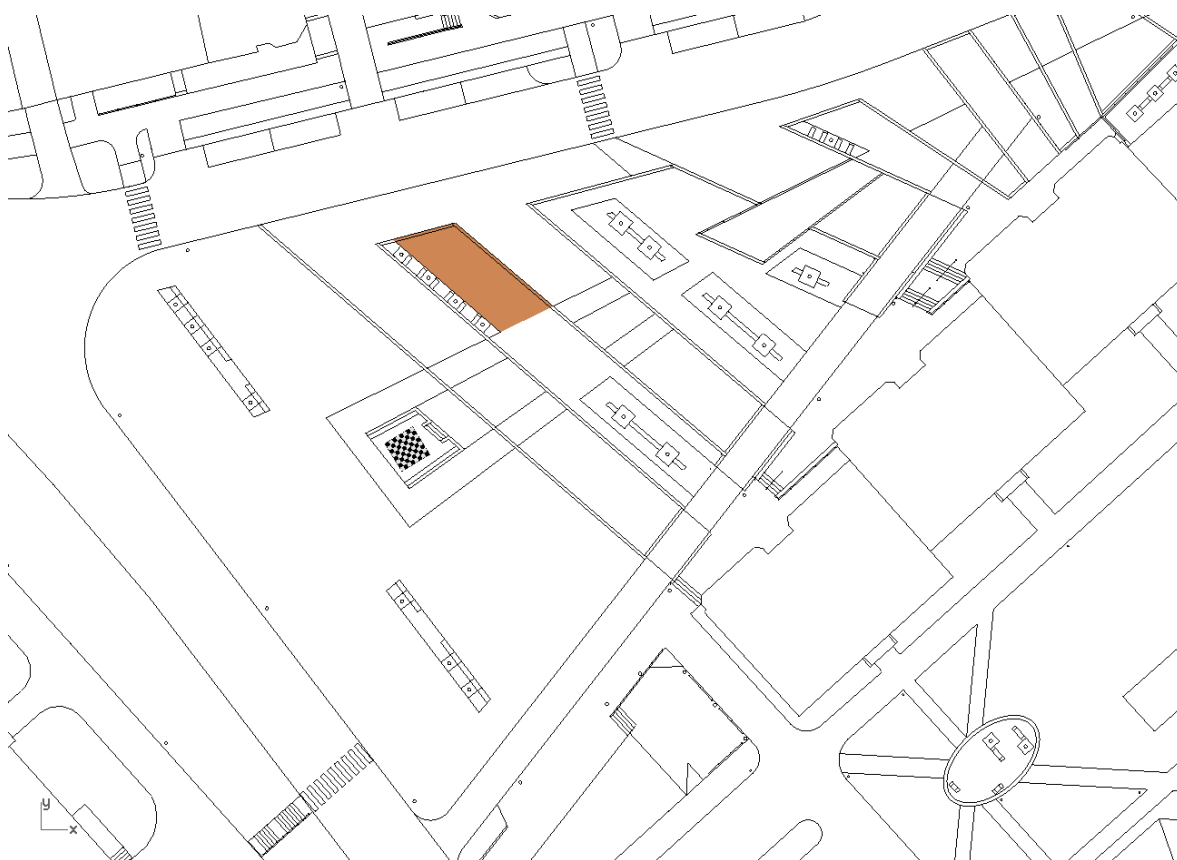

Obr. 95. Plastiky v prostoru náměstí - rendering.

Předpokládaná nabídka nekomerčních aktivit

Nová nabídka nekomerčních aktivit bude soustředěna do středové plochy. Budou vytvořeny různé způsoby sezení s dostatečným prostorem pro pěší pohyb kolem nich, pobývání a setkávání lidí.

Stromy v bezprostřední blízkosti laviček zajistí dostatek potřebného stínu. Vznikne zde plocha vyčleněná jako hřiště pro petanque. V horní části pak šachovnice pro hraní s velkými šachovými figurkami. Horizontální plocha pro šachovnici, která se bude zvedat z mírně svažitého terénu, bude zároveň sloužit jako malé pódium pro účinkující při akcích pořádaných na Horním náměstí. Zídka, na obvodu plochy, může případně sloužit jako opora pro montovanou konstrukci přístřešku. Svažité dlážděná horní plocha, která k ní směřuje, bude v případě potřeby zastávat funkci hlediště.

Obr. 96. Umístění hřiště pro petanque a velké šachovnice.

Obr. 97. Velká šachovnice s kašnami a plastikou - rendering.

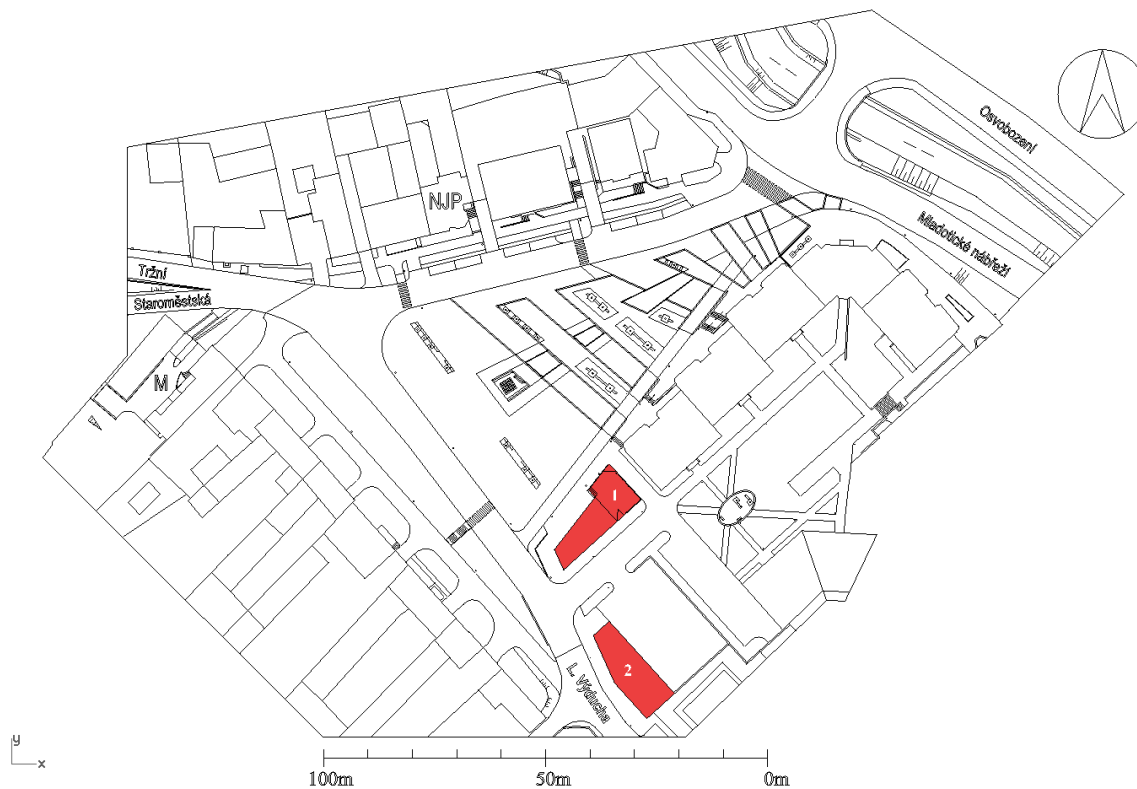
Obr. 98. Velká šachovnice s kašnami - rendering.

Komerční aktivity

Velká část objektů patří soukromým majitelům a závisí tudíž jen na nich zda je k takovému účelu využijí a jakým způsobem. Proto je vnějším zásahem možné nabídku komerčních aktivit na náměstí posílit jen omezeně. Jako jedna z možností se jeví dostavba jižního nároží dvěma objekty (Obr. 99). V č. 1, blíže náměstí, předpokládám vytvoření nových prostor pro komerční aktivity. Může zde být restaurace s vyhlídkovou terasou, denní bar a nebo cukrárna s předzahrádkou a obchody. Část budovy je nesena sloupy a vytváří tak zastřešené tržiště (Obr. 104. - 106.). Tím se sem vrací, alespoň v malé míře, původní tržní funkce náměstí. Konstrukce propojující starou a novou zástavbu může posloužit k zavěšení stínící plachty. Současné tržiště se nachází na soukromém pozemku asi 150m

severozápadně od spodní části náměstí a je zřejmě jen otázkou času, kdy pro něj bude třeba hledat nový prostor.

V novém objektu č. 2, dále od náměstí, předpokládám v jeho spodní části vznik obchodů, v horní pak malometrážních bytů.

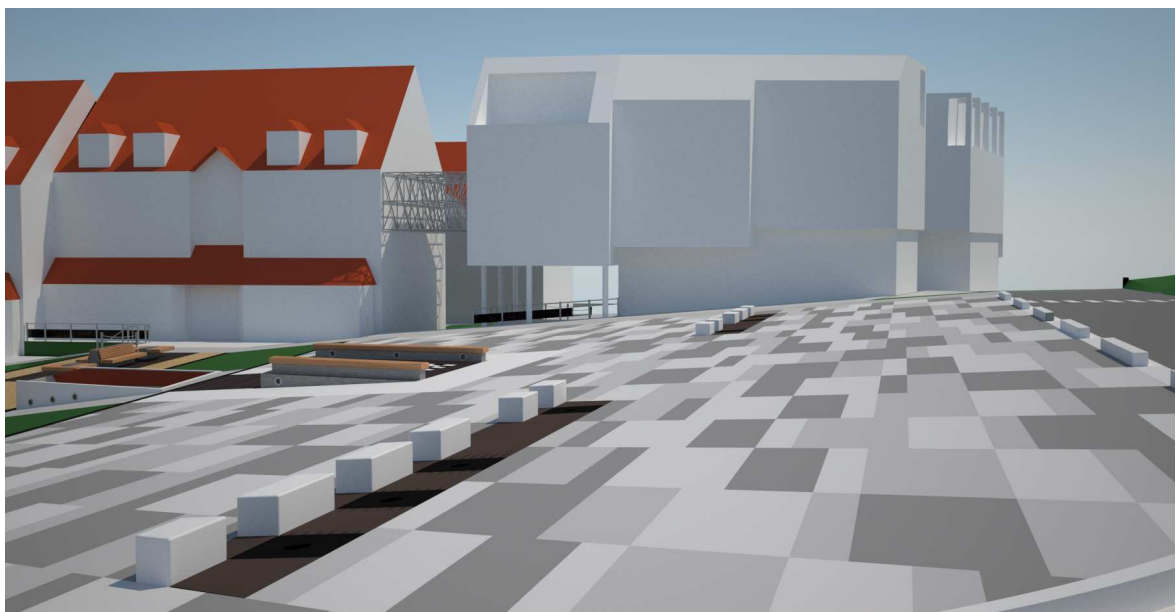
Obr. 99. Nové objekty pro komerční aktivity a bydlení.

Obr. 100. Pohled na oba nové bloky – rendering.

Obr. 101. Pohled shora na oba nové objekty ze zadní strany - rendering.

Obr. 102. Pohled na oba dostavěné objekty z horní plochy náměstí (bez stromů a svítidel).

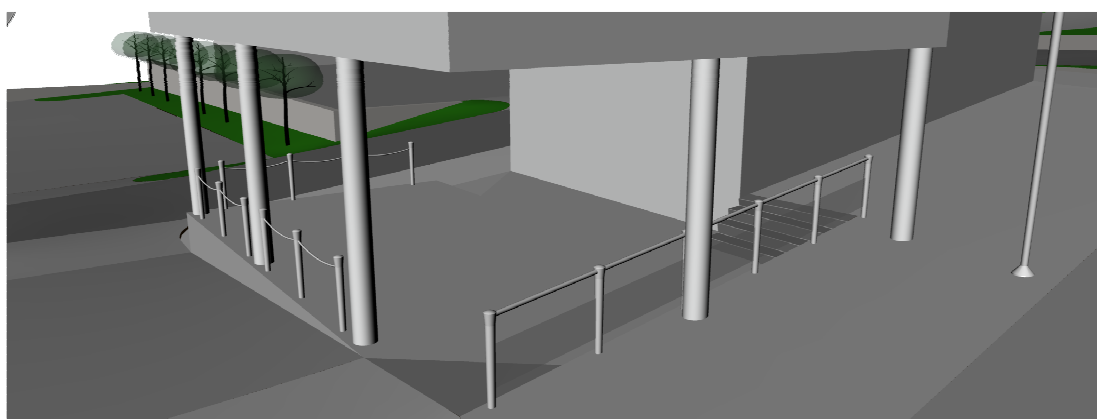
Na jihovýchodní straně náměstí budou odstraněny zídky a keře před obchody a nahrazeny zábradlím (Obr. 85.), které tolik nebrání pohledu z chodníku do výloh.

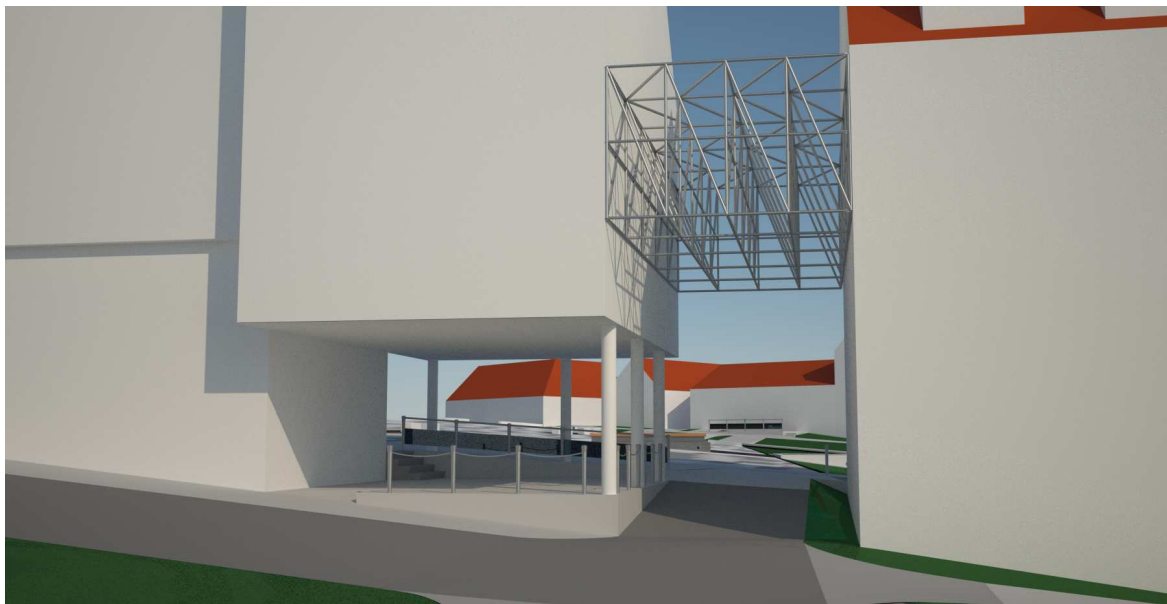
Obr. 103. Pohled ze spodní strany náměstí na nový objekt č. 1 - rendering.

Obr. 104. Tržnice pod blokem č. 1 - rendering.

Obr. 105. Detail tržnice - rendering.

Obr. 106. Tržnice – pohled od parkoviště mezi bloky domů - rendering.

Obr. 107. Náměstí s lidmi – rendering.

9 ZÁVĚR

To, že obyvatelé Slavičína velmi citlivě vnímají funkční i vzhledové nedostatky Horního náměstí dost jasně vyplývá z uvedených výsledků ankety. Uvědomují si to i komunální politici a proto mělo v posledních komunálních volbách několik stran ve svém volebním programu snahu o dílčí úpravu náměstí. Bohužel se za celé uplynulé volební období (další volby budou na podzim letošního roku) nic konkrétního v tomto směru nestalo. Vlastně stalo, ale vzhled náměstí tím rozhodně utrpěl. Byly vybudovány černé skříňky elektrorozvaděčů (zmíněné pomníčky) po celém obvodu náměstí. Chápu jejich praktický smysl. Mají sloužit při různých akcích konaných na náměstí. Především tedy pro potřeby trhovců. Jsem však přesvědčený o tom, že poškození vzhledu náměstí není adekvátní významu těchto objektů, uvážíme – li, že budou využity asi tak třikrát za rok.

Koncem 20. století, se začala věnovat zvýšená pozornost úpravě veřejných prostorů. A zdá se, že tento trend má sílící tendenci. To je nesmírně důležité. Možnost setkávání a komunikace, měla pro lidi vždy velký význam. Zvláštním paradoxem je, že dnes, v době dosud nevídaného rozvoje komunikačních technologií neklesá význam veřejného prostoru, naopak se zdá, že sílí. Na rozdíl od elektronických a dalších médií umožňuje totiž přímý kontakt, přímou komunikaci.

Jak však upozorňuje Day,⁷⁵ nejsou to architekti, ani plánovači či stavitelé, ale obyvatelé, kteří v daných místech žijí, kdo jim dávají jejich ducha. Duch je podle něj důležitější než vzhled, ačkoliv obojí je obvykle propojeno. Proto jsem se i já, alespoň v malé míře, snažil veřejnost do svého projektu zapojit.

Snad bude tato práce alespoň malým příspěvkem do diskuze o budoucí podobě tohoto veřejného prostoru, která by se v budoucnosti měla už konečně otevřít.

⁷⁵ DAY, Christopher. *Duch a místo*. 1. vyd. Brno: ERA, 2004. 273 s. ISBN 80-86517-95-0. Kapitola první, Pod povrchem dneška, s. 19.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DAY, Christopher. *Duch a místo*. 1. vyd. Brno: ERA, 2004. 273 s. ISBN 80-86517-95-0.

GAVENTA, Sarah. *New Public Spaces*. 1. vyd. Londýn: Octobus Publishing Group, 2006. 208 s. ISBN 184533-134-6.

GEHL, Jan, GEMZØE, Lars. *Nové městské prostory*. 1. vyd. Brno: ERA, 2002. 263 s. ISBN 87-7407-233-1.

GEHL, Jan. *Život mezi budovami*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0.

CHRONEK, Iloš. Zlín město konstruktivismu. In *Zlínský funkcionalismus. Sborník referátů ze sympózia Zlínský funkcionalismus pořádaného Státní galerií ve Zlíně*. Zlín: Státní galerie, 1993. s. 36-45.

LYNCH, Kevin. *Obraz města*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2004. 202 s. ISBN 80-7273-094-0.

MADDEN, Kathleen. *Utváření místa*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2003. 99 s. ISBN 80-239-0614-3.

MINQUET, Joseph. *Small Squares*. 1. vyd. Barcelona: Monsa, 2008. 256 s. ISBN 84-96823-39-3.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. 1. vyd. Brno: VUT Fakulta architektury, 2003. 143 s. ISBN 80-214-2505-9.

ŠVIHÁLEK, Viktor, BRZOBOHATÝ, Drahomír. *850 let Mladotic*. 1. vyd. Slavičín: Městský národní výbor, 1981. 55 s.

VALENTA, Tomáš. *Město a topografie*. Praha: Národní technické muzeum, 1991. 95 s.

Elektronické zdroje

B MEDIA SOLUTIONS. *BEST – nejkvalitnější betonové výrobky* [online]. [cit.2009-3-11]. Dostupné z: <<http://www.best-as.cz>>.

Doc. Kotrba Marius, ak. soch. [online]. [cit.2009-3-8]. Dostupné z: <<http://www.kotrbamarius.cz>>.

DIREWEB. *Friuli Venezia Giulia* [online]. [cit.2009-3-9]. Dostupné z:

<<http://www.congressfvg.it/eng/photogallery.php>>.

GOOGLE – DATA MAP. *Google maps* [online]. C2010 [cit.2009-3-10]. Dostupné z:

<<http://maps.google.com/maps?ie=UTF-8&hl=cs&tab=wl>>.

GUIDO. *Il Palio* [online]. [cit.2009-3-9]. Dostupné z:

<http://www.ilpalio.org/planimetria_piazza.gif>.

JIRMAN, Luděk. *České Budějovice – Opevnění a brány* [online]. C1999, poslední revize 7.3.2000 [cit.2009-3-10]. Dostupné z:

<<http://www.budweb.cz/cesky/budejovice/historie/opevneni.htm>>.

KINNEY, Edward. *Edward A. Kinney, MLA* [online]. Poslední revize 12.4.2005 [cit.2009-3-9]. Dostupné z: <<http://www.freewebs.com/kinneyandswarl/Palmanova.gif>>.

MEA METAL APPLICATIONS. *MEA* [online]. [cit.2009-3-10]. Dostupné z:

<<http://www.mea.cz>>.

mm cité [online]. C 2006, poslední revize 2010 [cit.2009-3-8]. Dostupné z:

<<http://www.mmcite.com/cz/katalog/>>.

Mramor, Žula, Alekos [online]. [cit.2009-3-11]. Dostupné z: <http://www.mramor-alekos.cz/vzornik_kamene.html?stranka=>>.

RUMPLÍKOVÁ, Marie. *Slavičín – Oficiální stránky města* [online]. C2008, poslední revize 4.4.2008 [cit.2009-2-10]. Dostupné z: <<http://www.mesto-slavicin.cz/cs/mesto-slavicin/historie/clanky-a-dokumenty-o-historii/historie-mesta-v-letopoctech.html>>.

SU DESIGN. *Art metal* [online]. [cit.2009-3-8]. Dostupné z: <<http://www.art-metal.pl>>.

THORN. *Thorn – Lighting people and places* [online]. C2010 [cit.2009-3-10]. Dostupné z:

<http://www.thornlighting.cz/cz/cs/products_new_products_f.htm>.

UP FRONT. *Kamenoprůmyslové závody s.r.o., Šluknov* [online]. C2005 [cit.2009-3-11].

Dostupné z: <<http://www.kz-sluknov.cz/index.php?txt=desky>>.

WEB AGENCY 26. *Lovers of Italy* [online]. [cit.2009-3-9]. Dostupné z:

<<http://www.loversofitaly.com/excursions.asp?page=2&ricerca>>.

11 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. <i>Forum Romanum</i> (vlevo) a zbytky <i>Trajánova fora</i> .	14
Obr. 2. <i>Piazza del Campo</i> , půdorys.	16
Obr. 3. <i>Piazza del Campo</i> , letecký snímek.	17
Obr. 4. <i>Piazza del Campo</i> .	17
Obr. 5. <i>Palmanova</i> , letecký snímek.	19
Obr. 6. <i>Palmanova</i> , dobová kresba.	19
Obr. 7. Hlavní kodaňská ulice <i>Strøget</i> .	26
Obr. 8. Odpoledne na <i>Plaça del Sol</i> v Barceloně.	28
Obr. 9. Kodaňské ulice.	31
Obr. 10. Letecký snímek Českých Budějovic.	33
Obr. 11. <i>České Budějovice</i> – původní město.	35
Obr. 12. Aglomerace <i>Českých Budějovic</i> .	35
Obr. 13. Půdorys náměstí <i>Schouwburgplein</i> a osvětlovací jeřáby.	37
Obr. 14. Květiny a světla na <i>Schowburgplein</i> .	38
Obr. 15. Půdorys <i>Malvern Square</i> .	39
Obr. 16. <i>Malvern Square</i> .	40
Obr. 17. <i>Malvern Square</i> .	40
Obr. 18. Náměstí <i>Blue Carpet</i> , celkový pohled.	41
Obr. 19. Detail lavičky.	42
Obr. 20. Sloupek v dlažbě.	42
Obr. 21. Císařská mapa z roku 1850.	45
Obr. 22. <i>Horní náměstí</i> v roce 1910.	45
Obr. 23. <i>Horní náměstí</i> po roce 1910.	46
Obr. 24. <i>Horní náměstí</i> v roce 1920.	46
Obr. 25. Pomník padlých uprostřed autobusového nádraží se skupinou mladých stromů.	47
Obr. 26. Vzrostlé stromy uprostřed plochy.	47
Obr. 27. Poloha <i>Horního náměstí</i> v půdorysu města.	49
Obr. 28. <i>Horní náměstí</i> a okolí – současný stav.	49
Obr. 29. <i>Horní náměstí</i> ve Slavičíně, současný stav.	50
Obr. 30. Vjezd na náměstí od severovýchodu.	50

Obr. 31. <i>Horní náměstí</i> a okolí, půdorys – současný stav.	51
Obr. 32. Parkování na současném <i>Horním náměstí</i>	52
Obr. 33. Současné parkovací plochy.	52
Obr. 34. Zpevněná plocha v horní části náměstí.	53
Obr. 35. Dělicí prvek.	53
Obr. 36. Fontána, pohled od mostu.	54
Obr. 37. Kašna z různých úhlů pohledu.	54
Obr. 38. Výsadba stromů na <i>Horním náměstí</i>	55
Obr. 39. Stav stromů na <i>Horním náměstí</i>	55
Obr. 40. Zídky, keře a el. rozvodny před obchody.	56
Obr. 41. Jihozápadní linie zástavby náměstí.	57
Obr. 42. <i>Horní náměstí</i> a okolí, současný stav – materiály povrchů.	58
Obr. 43. Hlavní pěší trasy.	59
Obr. 44. Hlavní trasy motorových vozidel.	60
Obr. 45. <i>Horní náměstí</i> a okolí – půdorys nového řešení.	70
Obr. 46. Půdorys modelu nového řešení s popisem nových objektů a prvků. Vyznačení vedení řezů.	71
Obr. 47. Profily řezů.	72
Obr. 48. Rendering nového řešení <i>Horního náměstí</i> – pohled shora.	73
Obr. 49. Vymezení modelu nového řešení.	74
Obr. 50. Rendering modelu náměstí od severovýchodu.	74
Obr. 51. Rendering modelu náměstí od jihozápadu.	74
Obr. 52. Rendering modelu náměstí shora.	75
Obr. 53. Rendering modelu náměstí – středová plocha.	75
Obr. 54. Rendering modelu náměstí.	75
Obr. 55. Rendering modelu – úpatí náměstí.	76
Obr. 56. Parkovací plochy v novém řešení náměstí.	77
Obr. 57. Použité kamenné materiály.	77
Obr. 58. Zámková dlažba.	78
Obr. 59. Písek.	78
Obr. 60. Materiály povrchů nového řešení <i>Horního náměstí</i>	79
Obr. 61. Detail skladby materiálů na horní ploše náměstí.	80
Obr. 62. Způsob kladení horních dřevěných roštů ve středové ploše náměstí.	81

Obr. 63. Výsadba stromů v novém řešení.....	82
Obr. 64. Svislá, zelení porostlá stěna na úpatí náměstí.....	82
Obr. 65. Zelení porostlé zídky a keřová výplň.....	82
Obr. 66. Základní lavičky - rendering.....	83
Obr. 67. Základní lavičky – rendering celkového pohledu.....	83
Obr. 68. Rendering základní lavičky - detail.....	83
Obr. 69. Rendering základní lavičky se stromy.....	84
Obr. 70. Rendering základní lavičky s rošty pro stromy.....	84
Obr. 71. Rendering konstrukce základní lavičky.....	84
Obr. 72. Výkres základní lavičky (příklad).....	85
Obr. 73. Základní lavička řez C – C'.....	86
Obr. 74. Detail konzoly základních laviček a kamenné lavičky pro horní plochu náměstí.....	87
Obr. 75. Horní plocha náměstí s kamennými lavičkami.....	87
Obr. 76. Lavičky se stolky na hřišti pro petangue, vlevo šachovnice s lavičkami.....	87
Obr. 77. Posezení na úpatí náměstí.....	88
Obr. 78. Lavičky v malém parku mezi bloky domů.....	88
Obr. 79. Lavička LIMBA.....	89
Obr. 80. Různé typy laviček LIMBA.....	89
Obr. 81. Odpadkové koše.....	90
Obr. 82. Různé varianty odpadkových košů.....	90
Obr. 83. Zahrazovací sloupek s řetězem, výška 98 cm.....	91
Obr. 84. Zábradlí.....	91
Obr. 85. Detail zábradlí s mřížkou výplně.....	91
Obr. 86. Osvětlení obvodu náměstí – svítidlo WS 4.....	92
Obr. 87. Osvětlení prostorů v okolí náměstí – svítidlo WS 6.....	93
Obr. 88. Zapuštěné svítidlo MicaSlim.....	93
Obr. 89. Umístění odvodňovacích žlabů.....	94
Obr. 90. Odvodňovací žlaby.....	94
Obr. 91. Marius Kotrba: <i>Stojka a Zelená žena se psem</i>	95
Obr. 92. Marius Kotrba: <i>Cvičenec a Cvičenka</i>	95
Obr. 93. Marius Kotrba: <i>Po prsa</i>	96
Obr. 94. Plastiky v prostoru náměstí - rendering.....	96

Obr. 95. Plastiky v prostoru náměstí - rendering.	96
Obr. 96. Umístění hřiště pro petanque a velké šachovnice.....	97
Obr. 97. Velká šachovnice s kašnami a plastikou - rendering.	98
Obr. 98. Velká šachovnice s kašnami - rendering.	98
Obr. 99. Nové objekty pro komerční aktivity a bydlení.....	99
Obr. 100. Pohled na oba nové bloky – rendering.	99
Obr. 101. Pohled shora na oba nové objekty ze zadní strany - rendering.....	100
Obr. 102. Pohled na oba dostavěné objekty z horní plochy náměstí (bez stromů a svítidel).....	100
Obr. 103. Pohled ze spodní strany náměstí na nový objekt č. 1 - rendering.....	101
Obr. 104. Tržnice pod blokem č. 1 - rendering.....	101
Obr. 105. Detail tržnice - rendering.	101
Obr. 106. Tržnice – pohled od parkoviště mezi bloky domů - rendering.	102
Obr. 107. Náměstí s lidmi – rendering.....	102